

bijenteelt

Maandschrift voor de Bijenteelt - ISSN 0166-6444

Jaargang 84 - no. 3 - maart 1982

Officieel orgaan van de Vereniging tot Bevordering der Bijenteelt in Nederland

bijenteelt SPEURBIJTJES

MAANDSCHRIFT VOOR DE BIJENTEELT
ISSN 0166-6444

Officieel orgaan van de V.B.B.N.
VERENIGING TOT BEVORDERING DER
BIJENTEELT IN NEDERLAND
Opgericht 1897

Hoofdredacteur: Chris Maillie

Redactieleden: Therese Rive, Ko Zoet

Ledenblad: Oplage 8000

Verschijnt 11 x per jaar,

in juli en augustus gecombineerd

Proefnummers: f 2,50 incl. porto

Advertentie-tarieven op aanvraag

REDACTIE, ADMINISTRATIE en
ADVERTENTIE-EXPLOITATIE:

Het BIJENHUIS, Grintweg 273,

6704 AP Wageningen

Telefoon: 08370 - 2 27 33 (meerdere lijnen)

Postgiro: VBBN 84.68.01, Bijenhuis 82.32.76

Bankrelatie: ABN, Wageningen,

Postgiro 82.41.84; rek.no. VBBN 53.90.42.897,

rek.no. Bijenhuis 53.90.42.900

Registratie K.v.K.: VBBN: Veren. reg.no.

V119736. Bijenhuis: Handelsreg.no. 11433

Druk: Van Mastrigt & Verhoeven B.V., Arnhem

Alle in het Maandschrift gepubliceerde meningen en inzichten blijven voor rekening van de auteurs.

Overname van artikelen en illustraties is toegestaan na overleg met de Redactie en dan met bronvermelding.

Kopij **voor de 10e van de maand**, voorafgaande aan de maand van plaatsing, aan het BIJENHUIS, ook opgaven en betaling van advertenties en Speurbijltjes.

Jaargang 84 - nummer 3 - maart 1982

INHOUD

Factoren, die het zwermen beïnvloeden 60
Bijenschansen in Het Gooi 62
Nieuws van het Bijenhuis 64
Officiële mededelingen 65
Bijenteelt in Tunesië-3 (slot) 68
Oogst en dracht 70
Bijenplant in beeld: Zwarte els 72
Met het Groentje op reis 73
De lezer schrijft 74
Bijblijven met bijen 77
Onderwijs, demonstratie, voorlichting 78
Aktie in de regio 78

Tarief: 20 woorden f 7,50 elk woord meer 35 cent. Te voldoen bij vooruitbetaling. De Redactie stelt zich niet verantwoordelijk voor de inhoud.

TE KOOP: 1 **bisschopsmuts**, 1 bevolkte **korf**, 1 nieuwe **honingpers** met R.V.S. binnenbak en draadspindel. R. de Haan, Karveel 39-59, 8231 DN Lelystad, tel. 03200-47377.

TE KOOP GEVRAAGD: Nederlandse **bijenhoning**. C. van Holland, Dijkstraat 18, 3904 DJ Veenendaal, tel. 08385-13795 b.g.g. 10202.

TE KOOP: 2 **spaarkasten** met broed- + honingkamer. H. de Vries, Workum, Noord 177, tel. 05151-1252

TE KOOP: nog enige **bijenkasten**: simplex, 2 broed- en 1 honingkamer. G.J. Thiele, Europaweg 216, 7766 AR Nieuw Schoonebeek, tel. 05244-1743

TE KOOP: 8 **bijenvolken** in nieuwe kasten. L. Elting, Smalbroek 20, Beilen, tel. 05930-2618.

TE KOOP: tot 100 **bijenvolken** op ramen en ook te huur. **Verder** vrijwel nieuwe 6-ramers + h.k. spaarkasten, draadroosters, voeremmers, raampjes, lege vaten inh. 150 kg. Ook **honing** te koop. Bel 03434-4375.

TE KOOP GEVRAAGD: 6 à 8 **spaarkasten**, liefst met losse bodem, 2 broedkamers, 1 honingkamer. J.D.A. Bareman, Brigittadreef 5, 4333 RB Middelburg, tel. 01180-12297.

TE KOOP: enige **bijenvolken** in 9-raamkasten of op ramen alles simplexmaat. B. Slotboom, Hölterweg 9, Rekken (Gld.), tel. 05453-443 na 18 uur.

TE KOOP GEVRAAGD: een in goede staat verkerende **honingsslinger** De Vos, Postbus 55082, 3008 EB Rotterdam.

TE KOOP: wegens ziekte, vrijwel nieuwe **imkersuitrusting**: 3 complete multiplex W.B.P. spaarkasten (losse bodem, afstandsroep); 1 als bouwpakket) en 1 dito zesraamkastje: totaal 4 honingkamers, 4 broedkamers, 80 raampjes. Inclusief voederbakken, dekplanken, gereedschap enz. Nieuwswaarde ruim f 1.000,-. Y. Boer, Huizen, tel. 02152-54688 (10-12 u. en 18.30-19.30 u.)

TE KOOP: **10-raamkasten** met losse bodem, tel. 05220-58535.

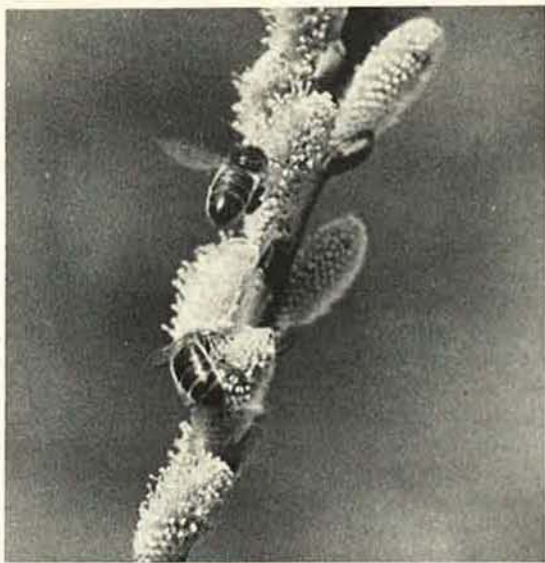
TE KOOP: wegens plaatsgebrek, z.g.a.n. simplexkasten en spaarkasten à f 50,- en nieuwe **korven**, G.H. Oldenbeuving, Koolzaadhof 17, 8308 AR Nagele, tel. 05276-2784.

AANGEBODEN t.e.a.b. 2 **spaarkasten** en 3 dubbelwandige simplexkasten. Bevolkt. Alle 5 voorzien van Amsterdamse stuifmeelval! Inlicht. 020-193224.

„RAAT voor IMKERS”, het dikke en gezellige blad van de **afdeling Rotterdam** wordt u 4 tot 6 keer per jaar voor de kostprijs toegestuurd, wanneer u nu f 15,- gireert op postrek.nr. 301009 t.n.v. Penningmeester Ambrosius Gilde, Schaarwijk 434, Rotterdam; onder vermelding van Jaarabbonement R.v.I. 1982.

bij de VOORPLAAT

Omdat door het ontbreken van gegevens binnenkort niemand iets meer van de bijenschansen in Nederland zal weten, zijn de gegevens daarover haastig verzameld. Op de foto links L. Rijsberman († 1981) en rechts C. Maste.

oud-russische lentespreuk

Verleen, o God, heil en gezondheid aan allen, die hun offer hebben gebracht. Geef aan de kinderen, die geboren zullen worden, geld, brood, bijen en vee in overvloed. Als de lente komt, bescherm dan de drie soorten van vee op drie wegen; bescherm ze tegen diepen modder, tegen de klauwen van den beer, de tanden van den wolf en de handen van den dief. Gelijk de hop vol is, zoo vervul ons met geluk en verstand. Gelijk het licht helder en vroolijk brandt, laat zoo ons leven zijn. Gelijk de was zoo vast hecht, hecht zoo ons heil aan ons.

H.W. Heuvel, Volksgeloof en Volksleven, 1909

BLOEM EN BIJ

Hoe zullen wij het goede in het genot onderscheiden van wat niet goed is? Ga naar je velden en tuinen en je zult zien, dat de bij het grootste genot vindt in het vergaren van honing uit de bloem, maar de bloem vindt hierin haar genot, dat zij haar honing aan de bij afstaat. Want voor de bij is een bloem een bron van leven, en voor de bloem is de bij een boodschapper der liefde, en voor bij en bloem beide is het geven en ontvangen van genot een behoefte en een vervoering.

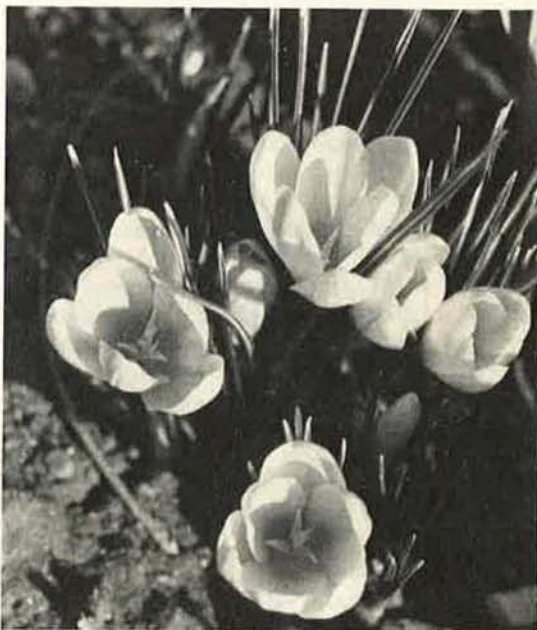
Kahlil Gibran, De Profeet, 1929

DIEPZINNIGE VERSJES

Wie een schaapje heeft verloren, zoekt vaak
op 't verkeerde pad
En een paard, dat van ons wegloopt - o, hoe
moeilijk pak je dat!
Maar een bijtje of een vlinder, aangetrokken
door een bloem,
Vindt men zeker tussen takken, prijzend 't
voorjaar met gezoem.

Als zwermende bijen op een boom gaan zitten, doen ze het niet zó maar. Als mieren op een bloem rondkruipen, hebben ze daar óók hun reden voor. Zij allen zijn op zoek naar de schoonheid van het voorjaar!

De bruiden van Soe Yee Pe, een Chinese roman uit de 15e eeuw.

FACTOREN, DIE HET ZWERMEN BEÏNVLOEDEN

Ruimtegebrek, een zeer belangrijke factor!

Door, vooral tijdig, voldoende ruimte te geven is het zwermen onder onze omstandigheden vaak uit te stellen, maar niet te voorkomen. Geven we echter geen of onvoldoende ruimte, dan kunnen we de volken tot zwermen dwingen! Uit Engels onderzoek is gebleken, dat veel bijen op de raten (dus in een kleine ruimte) het zwermen sterk bevordert. Een tekort aan lege cellen om te beleggen door de moeder had geen invloed. Dit was geheel in tegenstelling tot de vaak gehoorde opvatting, dat het zwermen vooral bevorderd zou worden, omdat de moeder door gebrek aan lege cellen geen eitjes meer kan leggen.

Het weer en de drachtomstandigheden

Een doorgaande dracht (vooral een goede!) kan het maken van zwermplannen uitstellen. De imkers stonden vroeger bij de bloei van de frambozen (eind mei-begin juni) voor het dilemma: wel of geen kunstzwermen maken. Vroeger werd het "omhangen" veel en vaak gepropageerd als zwermverhinderingsmethode. Het had alleen maar zin en succes als er dracht was of dracht volgde op de ingreep. Onderbreking van de dracht (zowel door slecht weer, regen, lage temperaturen - als door een droogteperiode) kan het zwermen sterk bevorderen. De afscheiding van nectar en stuifmeel komt onder beide weersomstandigheden tot stilstand. Een langdurige slechtweertperiode kan maken, dat de volken reeds begonnen zwermplannen opgeven of het zwermen stoppen (b.v. door doppen af te bijten).

Leeftijd van de moeder

Het is een algemene ervaring, dat jonge moeren in het jaar van hun geboorte niet zwermen; bijzondere omstandigheden daargelaten. Om deze reden wordt door sommigen de koninginneteelt zeer vroeg bedreven met de bedoeling de oude moeren in de hoofdvolken snel te vervangen.

Bouwactiviteit

Het (veel) laten bouwen, al of niet onder aanbidding van kunstraat, remt het zwermen ook. In Duitse achterbehandelingskasten (met z.g. "warme bouw") werd hiervoor het laatste raam met een strookje voorbouw bestemd. Omdat bouwen ook de volksontwikkeling en de haaldrift stimuleert en omdat Varroa een voorkeur toont voor darrebroed, wordt in met Varroa besmette gebieden deze methode weer gepropageerd.

Erfelijke aanleg

Met de beoordeling van deze factor moeten we erg voorzichtig zijn: wat is erfelijk en wat is een gevolg van de omstandigheden? In het buitenland is er

(soms) al vele (tientallen) jaren geselecteerd op zwermtraagheid. Zo zijn er op de wereld "Italiaanse" (U.S.A.) en "Carnica" lijnen (W.-Duitsland) die weinig zwermen uit zichzelf. In vele landen zijn er imkers, die geen zwermverhinderende (meer) toepassen. Die nemen het (volgens hen) geringe aantal zwermen, dat ze jaarlijks verliezen, op de koop toe! (Wegen ze af tegen de grote arbeidsbesparing). Bij de beoordeling van deze handelwijze moeten we heel goed bedenken, dat de drachtomstandigheden van land tot land en van streek tot streek heel sterk kunnen verschillen. Als selectiedoel hebben we in ons land in het verleden de omgekeerde situatie gekend. Voor de korfimmers was er maar één bedrijfsmethode: zo veel mogelijk zwermen zo vroeg mogelijk in één seizoen. Met dit materiaal zijn we doorgegaan. De "Aalster" en andere bedrijfsmethodes vormden in de 50er jaren een antwoord op de vraag, hoe men het vele zwermen en de sterke zwermduift in goede banen kon leiden. Omdat er niet algemeen en stelselmatig op een geringe zwermneiging is geselecteerd, mogen we aannemen, dat onze bijenpopulatie nog een (vrij) grote zwermneiging heeft (die uiteraard door ons drachtenpatroon in de hand wordt gewerkt!) Andere factoren versterken o.i. deze erfelijke aanleg nog: Vele nieuwe imkers beginnen met opvangen natuurzwermen; er zijn nog altijd vele imkers, die alle zwermen, die ze maar vangen kunnen, opzetten. Als aanvulling van het eigen volkenbestand worden vaak natuurzwermen bijgekocht op bijenmarkten.

Voedersap

Veel opgang heeft in het verleden de "voedersaptheorie" van Gerstung gemaakt. Allerlei ingrepen in de praktijk van het bijenhouden konden ermee verklaard worden. Volgens Gerstung waren de vele voedsterbijen in een zwermrijp volk de belangrijkste aanleiding om te gaan zwermen. Deze konden hun voedersap onvoldoende kwijt aan de larven. Als reactie werden zwermdoppen aangezet, belegd en met veel voeder(koninginne)sap gevuld. De aanwezige oude moeder kreeg minder voedsel toegediend; deze ging minder eitjes leggen, werd slanker en lichter in gewicht en was opnieuw in staat mee te vliegen met de zwerm. Het verhinderen en/of beteugelen van zwermplannen door het wegnemen van jonge bijen met broed leek hiermee in overeenstemming. De eerder genoemde Engelse ervaringen - een tekort aan lege cellen om te beleggen zou geen invloed hebben op het zwermen - zijn hiermee echter niet in overeenstemming.

Koninginnestof

Het is te begrijpen, dat men ook van de koninginneststoffen een invloed op het zwermen verwachtte.

Door het aanhoudende snelle "doorgeven" van deze stof door de werkster in de hofstaat naar alle bijen in een volk blijven de werksters zich "bewust" van de aanwezigheid van de koningin. De mogelijke ontwikkeling van de eierstokken bij de werksters wordt op deze wijze onderdrukt: Verder is al lang geleden ontdekt, dat 40-60% van de bijen in een zwerm (en ook van de achterblijvers) goed ontwikkelde eierstokken hadden. Voor en tijdens het zwermen is er dus duidelijk minder koninginnestof aanwezig. Een bevredigende verklaring van het zwermen is echter met deze stof(fen) nog niet te geven.

Daglengte

Bij vele diersoorten (en ook planten) is er een verband tussen de lengte van de dag en hun voortplantingsperiode. Maar een duidelijk verband tussen de lengte van de dag en zwermen en zwermplannen bij bijenvolken is (nog) niet aangetoond. De doelstelling van iedere bedrijfsmethode, en zeker ook van de Aalster methode is, dat iedere imker op een eenvoudige goedkope en zekere wijze een rendabele honingopbrengst krijgt. Zonder zwermverhinderend, of misschien beter gezegd "zwermbegeleiding", kunnen we dat niet in ons land: ons bijenbestand (ons totaal aan "Nederlandse bijen") en ons drachtverloop (onze bijenweide met ons klimaat) dwingen ons daartoe. Afgezien van de te kiezen bedrijfsmethode zijn er ook enkele andere, belangrijke redenen om aan zwermverhinderend of -begeleiding te (moeten) doen.

1. Zwermen zijn **altijd kostbaar** geweest! Door de schrale bijenweide "groeien" de volken van nature veel minder dan vroeger.

De bijenvolken vormen ons kapitaal; wat zijn de gevolgen (ook voor de achterblijver(tjes)) als ons halve kapitaal of meer de lucht ingaat?

2. Zwermen kunnen **besmettelijke ziekten verspreiden!** In de meeste gebieden met een vervoersverbod is de mijtziekte binnengehaald en/of verspreid door één of meer opgevangen zwermen.

De snelheid van verspreiding van een besmetting met Varroa wordt sterk bevorderd door natuurzwermen, die ontsnappen en (soms) ver weg vliegen. Op het tegengaan van die snelle verspreiding moeten we ons nu al instellen!

Afgezwermde volken hebben vaak last van kalkbroed.

3. Zwermen bezorgen **overlast in de omgeving!** Wat baat uw recht, om uw eigen zwermen op buurmans grond te mogen vangen, als u daarmee de hele buurt "anti-bij" maakt?

Laten vooral diegenen, die zo graag "niet" willen doen, zich dit goed realiseren!

Ir. J.J. Pettinga, Hilvarenbeek

WIE WINT DE PRIJZEN?

VOOR INVENTIEVE HOBBYISTEN

Bij de gezondheidscontrole van bijenvolken stelt de RBC regelmatig een onderzoek in naar een aantal vliegbijsen per bijenvolk, waartoe deze aan de vliegopening worden weggezogen.

Hiervoor zijn momenteel een tweetal pompen in gebruik, waarmede zulke monsters worden genomen; één is een type, dat bij de RBC en de ZBT's in gebruik is, zijnde te prijzig voor aanmaak in het groot. Het andere type is van Belgische herkomst; aangezien de bijen hiermede met de mond worden weggezogen is deze pomp ongeschikt voor grootschalig gebruik.

De vraag is wie bijv. met behulp van bestaande middelen of apparatuur kans ziet een afzuigpomp te construeren, geschikt voor grootschalig gebruik en tegen een kostprijs, die ver beneden de huidige pomp ligt (circa f 225,-).

De beste oplossing zal met f 100,- worden gehonoreerd.

Vz. ZB-commissie

KORFIMKERS

Een groeiend aantal imkers legt zich toe op het korfvlechten, met als gevolg, dat ze korte tijd later in het bezit zijn van een korfvolkje.

Onbekendheid met de werkwijze is er dan de oorzaak van, dat ze geen kans zien het zwermen onder de duim te houden.

Vraag: Wie ziet kans om in een korte beschrijving een **methode** op papier te zetten, hoe het mogelijk is er een korfvolk op na te houden, zonder dat er een zwerm afkomt, m.a.w. hoe beheers ik het zwermen van een korfvolk?

Het relaas van de beste inzender zal worden gepubliceerd, terwijl de gelukkige zal worden beloond met een goed bijenboek naar keuze.

Redactie

EEN GOED INGEZONDEN STUK

is:

- van belang voor zoveel mogelijk lezers,
- kernachtig geformuleerd,
- kort genoeg om de lezer te blijven boeien,
- niet kwetsend; zeker niet voor hen die zich niet meteen kunnen verdedigen,
- alleen een zinvolle reactie op een eerder verschenen ingezonden stuk, indien de draad van het verhaal voor alle andere lezers is te volgen.

BIJENSCHANSEN IN HET GOOI - 1

De vraag naar informatie over het hoe en waarom van bijenschansen, gesteld door Henny Groenendijk in het Groentje 9/1981, p. 201, werd aanleiding tot contact met secretaris C. Maste van afd. Gooiland. Na fotokopieën en telefoontjes van en met de heren C.F. van Hall en G. Bootsman, volgde een zeer uitvoerig verslag met foto's en kopieën van de heer Maste, in samenwerking met de "motor" achter het hele schansgebeuren, de heer Bootsman, ervaren imker en recentelijk gepensioneerd als hortulanus van de Hortus Botanicus van de Vrije Universiteit te Amsterdam.

Hoewel aanvankelijk werd aangenomen dat er niet zo erg veel over dit onderwerp bekend zou zijn, bleek dit mede met behulp van talloze gegevens uit eigen archief nogal mee te vallen, zodat de historie van de Gooise bijenschans nu redelijk vastligt. Redelijk, maar nog bij lange na niet compleet, waardoor aanvullingen en wijzigingen zeker welkom blijven.

Chris Maillie

Hier en daar in het Gooi kan men nog plekken vinden, waar men in vroeger jaren bijenkorven heeft neergezet. Dit was met name in de bloeitijd van de boekweit en als de heide in een prachtige purperen waas stond. Deze plekken noemde men een bijen- of immenschans, bijenstal/-vang (Huizen), bijenstede (Soest) of bijenstand (Laren, Blaricum). Er is een zekere overeenkomst met de Bienen- of Immenzaun, -garten of -tun, ook Lagd, van de Lüneburger Heide. Zo'n schans bestond uit een kuil met een kunstmatig opgeworpen aarden wal, die begroeid was met eikenhakhout, zodat de korven, die binnen de wal geplaatst waren, beschut stonden tegen allerlei weersinvloeden en ook tegen grazende, rondtrekkende schapen. Gewoonlijk had de schans een vierkant grondplan van ca. 10 meter lengte en breedte, maar er waren ook hoefijzer- en cirkelvormige schansen. Er zijn er in Gooiland oorspronkelijk 89 geweest, waarvan er momenteel nog ongeveer 11 zijn te herkennen.

Elke schans bood plaats aan 20 - 60 korfvolken, maar voor Laren geldt een uitzondering, want daar konden in 5 van de 8 imkers met paard en wagen binnenrijden en in een grote cirkel 300 à 400 korven plaatsen. In totaal kon men in de Gooise bijenschansen zo'n 5.000 à 6.000 volken kwijt.

De meeste bijenschansen zijn verdwenen, omdat omstreeks 1900 de oude imkerij langzamerhand ophield te bestaan. Zij zouden overigens thans al lang binnen de bebouwde kom van steden en dorpen liggen, enkele uitzonderingen daargelaten. In Hilversum waren destijds in totaal 40 van dergelijke bouwsels, waarvan er nu nog één in gebruik is, namelijk in het Corversbos. Voor Blaricum konden nog 8 restan-

ten van bijenschansen worden gesitueerd (Bijenteelt 6/1979).

Als gevolg van de opkomst van de boekweitvelden in de tweede helft van de 15e eeuw krijgt het bijenhouden een grotere betekenis. Bovendien stonden in het Gooi ook de linde en de heide, die natuurlijk erg in trek waren. De boeren in het Gooi, die boekweit verbouwden, hadden er groot belang bij, dat er korven op of bij hun akkers geplaatst werden. Zo'n boer reserveerde een stukje van zijn akker voor de bijen en maakte er een schans, in de hoop dat de imkers er gebruik van zouden maken.

In gaderboeken van de koptienden uit de 16e eeuw worden al in 1503 te Blaricum als zodanig genoemd "bye harmen" en "bye gosens".

Tot de oudst bekende gegevens waarin melding wordt gemaakt over de imkerij in Soest behoort een getuigenverklaring van 12 september 1593. Op die datum compareerden voor schout en schepenen van Soest enige met name genoemde mannen, allen hoogbejaard, die hun leven lang in het dorp hadden gewoond en verklaarden:

"dat haer zeer well kennelick is, datter bynnen Soest een usantie ende gebruyck is geweest van ouder heercomste,

C. Maste, secretaris van de afd. Gooiland, bij de korven.

dat een yder stall vreemde byen ofte immen, die in die jurisdictie ofte gemeente van Soest aen den berch off op ymants eygen goet geseth worden, dat de zelve kerck tot Soest alle jaer betaelden een pondt was ende die byluiden, die dezelve byen ofte ymmen competerende waeren, haer immen ofte byen by den kerkmeesters opgehaelt".

Een merkwaardigheid is dat de horigen van de St. Paulus-abdij, dat zijn de Soestenaren, geen wastinsen (cijns of pacht in de vorm van bijenwas) aan de kerk behoeften te betalen, de niet-(van oudsher?) ingezetenen wel.

Voor een bijenstede of -schans moest te Soest het zogenaamde "stuyversgeld" worden betaald. Door de bijen op verborgen plaatsen te zetten probeerden men deze belasting te ontlopen. Vandaar de bepaling:

"Dat ook alle bye-luyden gehouden sullen wesen een merkten van een rant, ofte stuk van een byekorf uyt te hangen ter plaatse daar haar luyder byen staan, omme een yegelyck daar mede te vertoonen, dat sy de plaatse sullen moeten wyken".

Voor het opsporen werden "soeckers" aangesteld, aldus blijkt uit de rekeningen:

"Betaelt aen Lambert Lubberts voort op helpen soecken van alle bijsteden in Soest de som van f 0-8-0. Den 24 augustus 1679 op batholomeus dacht op den berge geweest om de bijensteden te besoecken doch weynighe gevonden V(er)teert & betaelt f 2-0-0."

Resultaten zijn af te lezen aan de volgende boekingen:

"Noch ontfangen van de molenaar van een bystee f 0-12-0; noch ontfangen van Rutger inde keerskorf drie bysteden f 1-16-0; noch ontfangen een bystee van gloedy de byeman f 0-12-0".

Aldus de Buur- en Kerkmeestersrekeningen in het Memorie-Boeck van Soest.

Een minder bekende kopergravure van een bijenschans door Cristoph Weigel, 1654-1725.

De standhuur, die door de imkers betaald werd, kwam ten goede aan de armen en de kerk. In Hilversum waren ongeveer 20 schansen in bezit van de Ned. Herv. kerk, waarvan de opbrengst gedeeltelijk ten goede kwam aan de zogenaamde Pot-armen. Het staangeld ging in Blaricum voor de helft naar de kerkvoogdij en voor de helft naar de diaconie.

Echter vele imkers weigerden te betalen, totdat de voorschriften hen dwongen om bij inschrijving aan het gerecht te betalen. De stad Naarden had dit voorschrift uitgevaardigd. Een algemeen voorschrift, vastgelegd in een ordonnantie kwam in 1648.

Deze bepaling werd met vele andere opgenomen in het "Groot Utrechts Placaetboek", samengesteld door Johan van Water, rechtsgeleerde, verschenen 1697/1729 bij Jacob van Poolsum. Het omvat ook "onder den Dertigsten Tytel, aangaande het houden en setten van Bijen: Placaet ende Ordonnantie van de Ed. Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht, inhoudende ordre en regule, waarna de bijeluyden haar in 't setten ende verplaatsen van hare Immen en Bijen sullen hebben te reguleeren, in dato 8 April MDCXIV (1614)": verder het "Placaet ende Ordonnantie" van de Ed. Mogende Heeren Staten 's Lands van Utrecht op het vertienden van Lammeren, Bijen ende Baggelen (biggen), in den selven Lande vallende, in dato 14 juni 1599. (zie uitvoerig: Groentje 1962, p. 182-183).

Het laatste betreft de kleine of smalle tienden, met name de krijtende of bloedtienden, ook beestgeboorte genoemd, die vaak geheven werden in geld in plaats van in natura. De vertiending in natura geschiedde steeds nadat het jongvee van de moederdieren kon worden gescheiden, bij bijen direct na het zwermen. In dit geval moest 10% van de oogst als "tiende penning" worden afgestaan en verrekend per kop, of elke tiende zwerm.

De imker was verplicht na afloop van het zwermen en voordat hij de plek verliet, waar hij tijdens het zwermen met de bijen stond, de tiendheer of zijn pachter bij „gerechtelijke weete“, dus via de deurwaarder, te waarschuwen, dat hij de belasting moest komen innen, "op poene (straffe) van te verbeuren 2 Carolij guldens op ijder zwerm, die verswegen zal wesen".

De gemiddelde onderlinge afstand tussen twee bijensteden was 100 roeden (ca. 375 m.); op de heide en de "berg"landen maximaal 150 roeden en op de kleigronden 75 roeden. Om lokken en roverij te voorkomen mochten zich binnen een afstand van 100 roeden ook geen imkersgereedschappen, bijenkorven, honing of was bevinden. Ook een zwerm mocht niet binnen 100 roeden van een andere schans of stal worden geschept, mits deze langer dan 24 uren gehangen had of door de eigenaar niet vervolgd werd.

HONING is PUUR natuur!
Welk ander voedingsmiddel nog meer!

Als vereniging zijn wij lid van de Vereniging "Vrienden van Ambrosiushoeve". Hoewel er af en toe wel eens iets over deze "Vrienden" in het Groentje wordt geplaatst, heb ik de indruk dat veel leden niet van het bestaan van de vriendenclub op de hoogte zijn. Derhalve onderstaande toelichting:

Door het Ministerie van Landbouw & Visserij wordt de Stichting Proefbijenstand Ambrosiushoeve (te Hilvarenbeek) annex Consulentenschap voor de Bijenteelt voor 100% gesubsidieerd. Het motief van het Ministerie voor deze subsidie is het belang van de bijen voor de bestuiving. Uit deze subsidie kunnen echter t.b.v. de Ambrosiushoeve geen extra's worden bekostigd en daarvoor zorgen nu de Vrienden van Ambrosiushoeve door het geven van materiële steun, door op de z.g. werkdagen voor de Vrienden te helpen met het verrichten van allerlei werkzaamheden rondom de Proefbijenstand en door het geven van bekendheid aan het werk, dat op de Ambrosiushoeve wordt verricht.

In het kader van dit laatste hebben de Vrienden een aantrekkelijke folder uitgegeven, die informatie geeft over het werk en de structuur van de Vereniging en een idee geeft van de werkzaamheden op de Proefbijenstand Ambrosiushoeve. Bent U geïnteresseerd en wilt U wellicht ook lid c.q. donateur worden? Neem dan contact op met de secretaris van Uw afdeling, die samen met de stukken voor de Algemene Vergadering de folder kreeg toegezonden.

Nog een nieuwe brochure

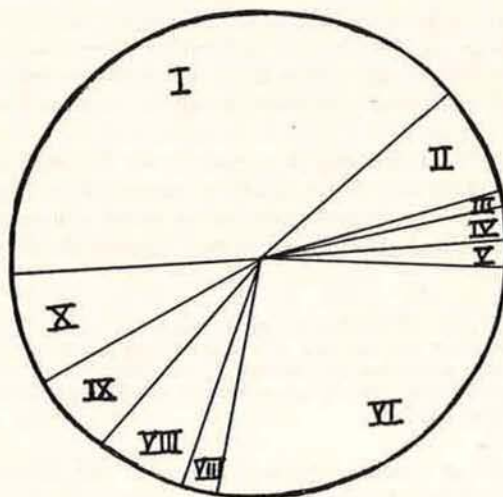
lag er vorige maand op mijn bureau en wel van de pas opgerichte "Stichting tot Behoud van de Nederlandse Bij". In de folder vindt U de doelstellingen van de nieuwe Stichting en de wijze waarop men deze wil trachten te verwezenlijken. Vorig jaar werd tijdens onze Algemene Vergadering door dhr. Visch (lid Koninginneteeltcommissie) reeds gezegd: „Laat de gene, die zich wil inzetten voor de Nederlandse bij zich melden". Hoewel het Dagelijks Bestuur het betreurt, dat de Stichting geen onderdeel van de Koninginneteeltcommissie is, maar de apartheid verkoos, liet het in een schrijven weten op goede samenwerking binnen de Koninginneteeltcommissie te hopen.

Besteding van het quorum

Afd. Enschede vroeg bij monde van dhr. Schutte hoe het quorum nu precies werd besteed in 1981. Dhr. van Ee, oud-hoofdbestuurslid voor Drente, raad-

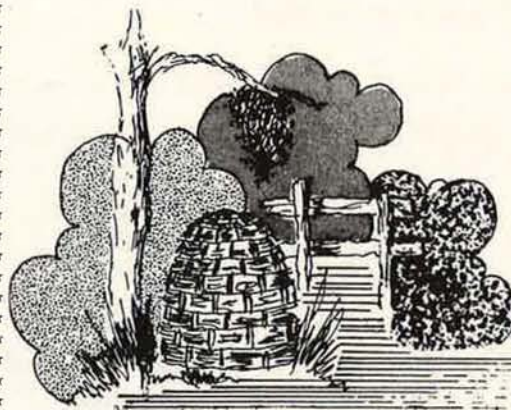
de ons in het verleden al eens aan dit weer te geven in een schijf.

Nu het Hoofdbestuur de Algemene Vergadering een quorumverhoging voorstelt leek het ons dat velen hierin geïnteresseerd zullen zijn.

I	Maandblad	40%
II	Bestuurskosten	7%
III	Propaganda	1%
IV	Assurantie	3%
V	Reserveringen	2%
VI	Personeelskosten	26%
VII	Huisvestingskosten	2%
VIII	Kantoorkosten	6%
IX	Boekhoudkundig bureau + computerkosten	6%
X	Diversen	7%

4 SEPTEMBER 1982 51 ste NATIONALE IMKERSDAG TE ASSEN

Reserveer alvast uw honing, vlechtwerk van korven en mandjes enz. voor de tentoonstelling

Wie wint een prijs?

Houdt dus 4 september vrij!!!

Bestuur, afd. Assen

ALGEMENE VERGADERING - 3 april 1982

De Algemene Vergadering zal plaatsvinden op zaterdag 3 april in het Internationaal Agrarisch Centrum (I.A.C.) aan de Lawickse Allee 11 te Wageningen, aanvang 10.00 uur. Treinreizigers dienen vanaf station Ede-Wageningen bus no. 83 te nemen, waarvan het eindpunt bij het I.A.C.-gebouw is. Afgevaardigden die vragen willen stellen over het financieel verslag **worden dringend verzocht deze tevooren op te zenden** aan het Bijenhuis te Wageningen t.a.v. het D.B. Deze vragen zullen schriftelijk worden beantwoord. Mondeling gestelde vragen tijdens de A.V. over de financiële stukken kunnen in principe niet worden beantwoord. Het Bijenhuis zal tot 14.00 uur geopend zijn. In de pauze van de vergadering staan voor de bezoekers van de Algemene Vergadering in het Bijenhuis een kop koffie en een broodje klaar.

AGENDA

1. Opening door de Algemeen Voorzitter.
2. Notulen van de vorige Algemene Vergadering (Groentje mei/juni 1981).
3. Mededelingen en ingekomen stukken.
4. Jaarstukken 1980/1981 (Groentje jan. 1982).
5. Verslag Commissie Nazien Boeken.
Aanwijzen Commissie Nazien Boeken 1983. Voor-gesteld worden: afd. Eindhoven en afd. Ede, als reserve afd. Elburg.
6. Beleid Hoofdbestuur.
De voorzitters van verschillende commissies zullen een kort verslag geven, waarna gelegenheid zal zijn zeer kort enkele vragen te stellen.
7. Vaststellen begroting 1983/1984 en vaststelling quorum 1983. Het H.B. stelt voor het quorum met f 2,- te verhogen, gezien de voortschrijdende geld-ontwaarding.
8. Statuten en Huishoudelijk Reglement toegelicht door mr. P.D. den Bruijgom en cand.-notaris mr. P. de Leeuw.
9. Rondvraag.
10. Sluiting

De pauze zal worden gehouden van 12.30 tot 14.00 uur. Voor de pauze zal afdeling Assen een kort overzicht geven van de Nationale Imkersdag, die voor de 5e maal door haar wordt georganiseerd.

COMMISSIE VOORLICHTING EN PUBLICITEIT

Deze onlangs in de Vereniging opgerichte commissie zal tijdens de Algemene Vergadering in het Bijenhuis z.g.n. the-madozen demonstreren. De dozen zijn bedoeld als prak-tisch hulpmiddel voor het zelfstandig verzorgen van bijeen-komsten over een bepaald thema inzake de imkerij. De in-houd van de dozen is zo samengesteld dat een imker met weinig ervaring in het verzorgen van dit soort bijeenkom-sten in staat gesteld wordt zelfstandig een bijeenkomst te verzorgen.

OUD IMKERSGERE

De commissie heeft contact gelegd met de Stichting Histo-risch Landbouwkundig Museum, die een museum te Wa-geningen op ongeveer een kilometer afstand van het Bijen-huis heeft.

De Stichting is genegen permanent ruimte af te staan aan onze Vereniging voor een expositie van oud imkersgerei. De commissie roept U op, indien U oud imkersgerei hebt, dit niet weg te doen, maar het bij het Bijenhuis af te leveren, zodat in het museum een goede tentoonstelling kan wor-den opgezet van imkersmateriaal van vroeger. De middelen ontbreken om het oude materiaal aan te kopen, wel stelt de commissie zich voor bij het te exposeren object de naam van de oorspronkelijke eigenaar te vermelden.

GEZONDHEIDSVERKLARINGEN

In de maandbladen van juli-augustus 1981 werd een oproep geplaatst om de aanvragen voor een gezondheidsverkla-ring voor 15 september in te zenden. Een toelichting daarop verscheen in de nummers van september 1981. Degenen, die dit hebben verzuimd, worden verzocht dit alsnog per omgaande en wel schriftelijk te doen bij onderstaand adres (uiterlijk 1 april 1982). Dit geldt uiteraard ook voor die im-kers, die toch volkjes naar Schiermonnikoog denken te zen-den en nog geen aanvraag hebben gedaan. Op de aanvraag vermelden: postcode, reisdoel, aantal volken waarmee ge-reisd zal worden, de standplaats van de volken en hoe deze bereikbaar zijn (ook telefoonnummer!).

Deze gegevens zijn nodig voor het nemen van monsters. N.B. Realiseert u zich, als uw bijen staan in een gebied, omschreven in artikel 2 van de vervoersbeschikking bijeen 1972 en u met deze volken "naar buiten" hebt gereisd, dat u voor de terugreis een gezondheidsverklaring nodig hebt?

Consulentschap voor de Bijenteelt,
Tilburgseweg 32, 5081 NG Hilvarenbeek.

HET REIZEN NAAR HET KOOLZAAD IN DE LAUWERS-ZEEPOLDER

Voor dit jaar is er weer door de Directie van de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolder een behoorlijk areaal koolzaad in-gezaaid. Bij goede uitwintering is hier plaats voor een groot aantal bijenvolken gereserveerd. Voor plaatsing van de bij-entvolken zullen dezelfde regels gelden als vorig jaar.

Met nadruk wordt erop gewezen dat de Rijksdienst voor de IJsselmeerpolder de regels nauwlettend zal controleren, ook de medewerking van het Consulentschap voor de Bij-enteelt en de A.I.D. (Algemene Inspectie Dienst) wordt in-geroepen.

Plaatsing van de volken kunt u schriftelijk of telefonisch aanvragen bij J.v.d. Wal, Westersingel 60, 9251 HK Ber-gum. Tel. 05116-2962, tussen 19.00 - 20.00 uur! niet op zon-dag. Voor koolzaad uiterlijk medio april en andere drachtgebieden voor 1 juni. De volken zullen zoveel moge-lijk per provincie of in verenigingsverband geplaatst wor-den, met het dringende verzoek van correcte adressering op kast of bord.

Secretarissen opgelet!

Door een administratiefout hebben sommige afdelingssecretariaten de bescheiden voor de Algemene Vergadering nog niet gekregen. Wij bieden hiervoor onze excuses aan.

Wilt u, indien u niets hebt ontvangen, dit doorgeven aan het Bijenhuis, zodat wij u de papieren onmiddellijk kunnen toezenden.

HONING is PUUR natuur!
Welk ander voedingsmiddel nog meer!

Bij nalatigheid worden de bijenvolken op kosten van de eigenaar verwijderd.

De lidmaatschapskaart 1982 is nu ook bewijs van toegang voor uw bijenvolken en kan door politie, hoofduitvoerder van de Lauwerszeepolder of toezichthoudend imker gevraagd worden. Het staangeld is f 2,00 per volk per dracht en f 1,00 voor administratiekosten en te voldoen voor 25 april 1982 op giro 3355403 t.n.v. ondergetekende. Alle risico's welke ten aanzien van bijenkasten en korven kunnen ontstaan zijn volledig voor rekening van de bijenhouder.

J.v.d. Wal, toezichthoudend imker.

BESTUIVINGSREGELING 1982

De Contactcommissie Tuinbouw-Bijenteelt van het Landbouwschap heeft op 3 februari jl. de bestuivingsregeling 1982 zonder wijzigingen vastgesteld. Exemplaren van deze bestuivingsregeling, waarin onder meer de rechten en plichten van de imker en de tuinder/fruitkweker zijn geregeld, evenals de bijbehorende huurovereenkomst, zijn bij het Bijenhuis gratis verkrijgbaar.

BEMIDDELING FRUITVERHUUR

De afdeling Bunnik-Houten verleent bemiddeling bij het plaatsen van bijenvolken bij fruitteelters. Afdelingen en/of individuele imkers die hiervoor belangstelling hebben worden verzocht dit schriftelijk op te geven vóór 31 maart a.s. bij de administratie van afd. Bunnik-Houten e.o., Achterdijk 22, 3981 HB BUNNIK (postzegel voor beantwoording bijsluiten), tel. 03405-1305.

BESPUITINGEN

Hoewel in veel mindere mate dan in de ons omringende landen komen er ook in Nederland jaarlijks nog meldingen binnen van spuutschade aan bijenvolken. Door onze Vereniging, het Rijksbijenteeltconsulentschap en de Bestrijdingsmiddelencommissie van afd. Bijenteelt van het Landbouwschap wordt er in de z.g. vakpers voor fruitteelt, op loonspuitbedrijven en in de "groenbladen" geregeld op dit gevaar gewezen o.a. met de onder imkers bekende zinsnede **HET IS VERBODEN TE SPIJTEN IN OPEN BLOESEM MET VOOR BIJEN SCHADELIJKE MIDDELEN**.

Denk eraan dat spuutschade kan voorkomen in de boomgaard, maar ook door gebruik van spuitbussen met insecticiden, die nogal eens door particulieren en volkstuintouwers worden gebruikt.

Twee jaar geleden werd in de provincies Groningen en Friesland veel schade aan volken toegebracht door bespuitingen met vliegtuigen. In de Kamer zijn hierover vragen gesteld. Het verantwoordelijke spuitbedrijf kreeg een proces-verbaal en het "vliegtuigspuiten" werd aan banden gelegd. Spuutschade is te herkennen aan massale sterfte onder de bijen (bij een ziekte is dit proces veel trager). Wees wel attent om bij het reizen, ook in het voorjaar, te zorgen voor voldoende ventilatie, daar U anders de ochtend na het plaatsen geconfronteerd kunt worden met honderden dode bijen voor de kast. Ten onrechte wordt dit nogal eens aangezien voor spuutschade.

Bent U ervan overtuigd dat U met spuutschade te maken hebt en weet U de vermoedelijke dader, waarschuwd dan onmiddellijk de AID, daar de gifsoorten dikwijls na verloop van enige tijd niet meer herkenbaar zijn. Hieronder volgen de adressen:

ALGEMENE INSPECTIEDIENST (AID)

Inspectie I: Alphen a/d Rijn, Provincies NOORD- en ZUID-HOLLAND en UTRECHT.

Tijdens kantooruren: Inspectiekantoor A.I.D. Prins Bernhardlaan 10, 2400 AL ALPHEN a/d RIJN, tel. 01720-73691.

Na kantooruren: L. Oosting, Pelmolten 36, 1703 PT HEERHUGOWAARD, tel. 02207-19654.

K. Heeren, Valeriusplein 20, 2402 TL ALPHEN a/d RIJN, tel. 01720-22642.

Inspectie II: Zwolle, Provincies GRONINGEN, FRIESLAND, DRENTE, OVERIJSEL en GELDERLAND.

Tijdens kantooruren: Inspectiekantoor A.I.D., Luttekstraat 35, 8011 LP ZWOLLE, tel. 05200-19674.

Na kantooruren: S. Prakken, Lijsterbeslaan 1, 3843 JJ HARDERWIJK, tel. 03410-13971.

J. Koning, tijdelijk p/a Verlengde Middenraai 101, 7938 PC NIEUW-BALINGE, tel. 05282-325.

Inspectie III: Tilburg, Provincies NOORD-BRABANT, LIMBURG en ZEELAND.

Tijdens kantooruren: Inspectiekantoor A.I.D., St. Josephstraat 104, 5017 GK TILBURG, tel. 013-321355.

Na kantooruren: J. Quist, Kottersstraat 1, 4691 JM THOLEN, tel. 01660-2197.

M.A. v. Haperen, Apollonpad 31, 5283 KE BOXTEL, tel. 04116-75011.

ZUIGPOMP ZIEKTEBESTRIJDING

De stukken voor de Z.B.T.'s, zoals de verslagen van de vergaderingen van de Z.B.C. van het Landbouwschap, worden gezonden naar de voorzitters van de Z.B.T.'s. Leden van een Z.B.T. en andere geïnteresseerde leden kunnen deze verslagen inzien bij de voorzitter van hun regionale Z.B.T. De namen en adressen vindt U in het Groentje, 9/1981, p. 183-184.

Zuigpompen

Teams of afdelingen, die willen beschikken over een professionele zuigpomp, waarmee monsters van de bijenvolken kunnen worden genomen, kunnen deze bestellen tegen de kostprijs, ca. f 250,- per stuk, bij het Bijenhuis. De bestelling moet uiterlijk 1 april a.s. bij het Bijenhuis binnen zijn, waarna onmiddellijk met de productie van de pompen zal worden begonnen. Het bestelde exemplaar kan dan in juni tegemoet worden gezien.

Uitvinders gevraagd

Omdat de Z.B.C. de kostprijs van de zuigpompen hoog vindt verzoekt zij degenen onder ons die inventief zijn een zuigpomp te construeren, die het mogelijk maakt monsters bijen te nemen, zonder teveel te storen en zonder dat de monsternemer alarmstoffen van de bijen (indien met de mond gezogen) in zijn ademhalingswegen krijgt. Het is de bedoeling dat de prijs van de te construeren pomp aanmerkelijk lager is dan f 250,- en dat de pomp zo mogelijk zelf vervaardigd kan worden.

Voor deze prijsvraag zie de oproep elders in dit nummer.

HET REIZEN NAAR DE FLEVOPOLDER IN 1982

Van de heer W. v. 't Land ontvingen wij bericht dat in 1982 dezelfde regels voor plaatsing van bijenvolken zullen gelden als in 1981. Met nadruk wordt erop gewezen dat de Rijksdienst voor de IJselmeerpolder de regels nauwlettend zal controleren. Hierbij zal ook de medewerking van het Consulentschap voor de Bijenteelt en de Algemene Inspectiedienst worden ingeroepen. Voor plaatsing in de Flevopolders schriftelijk aanvragen bij de heer W. v. 't Land, Oude Bouwheerstraat 7, 3772 AL Barneveld, tel. 03420-12607 (tussen 17 en 18 uur), niet op zondag. Opgave is ook mogelijk bij de heer G.W. Veringa, Walvisstraat 4, Dronten, tel. 03210-3825 (tussen 18 en 19 uur). Voor het koolzaad uiterlijk voor 15 april, en voor de andere drachten uiterlijk voor 15 mei. De vergunningskosten zijn dit jaar f 2 per volk per gewas, incl. b.t.w., en f 1 per vergunning voor administratiekosten. Ook dit jaar zullen de volken zoveel mogelijk per provincie of gewest geplaatst worden. Dit is noodzakelijk om een zo goed mogelijk ziektepreventie en controle te kunnen uitvoeren en zonodig vlot te kunnen bemonsteren.

ook kan dan de reisafstand zoveel mogelijk beperkt worden en kan plaatsing van illegale volken worden onderkend. Nauwlettend zal er ook op worden toegezien, dat alle bijenvolken voorzien zijn van een kaartje met daarop in onuitwisbaar schrift naam, adres en telefoonnummer van de eigenaar. Zowel bij illegale plaatsing of zonder kaartje zullen de volken op kosten van de eigenaar worden verwijderd. Imkers die uit gebieden komen waarvoor de Vervoersbeschikking van toepassing is zullen hun vervoerbewijs tijdig moeten kunnen overleggen.

REGLEMENT 1982 BEVRUCHTINGSSTATION SCHIERMONNIKOOG

1. Inzending

Alleen leden van de bijenhoudersverenigingen, die onder de Bedrijfsraad vallen, mogen bevruchtigingsvolkjes inzenden.

2. Openstelling

In 1982 wordt het station opengesteld van 15 mei t/m 31 juli.

3. Verzending

De kastjes moeten in overleg met de heer Geskes worden aangeboden en afgehaald. Verzending dient franco te geschieden. De kastjes worden niet franco geretourneerd.

Als men de kastjes bij de boot aflevert geeft men er een briefje bij waarop de naam en adres en het aantal kastjes van de imker staan. Voor groepen moet men dan hetzelfde op het briefje zetten van alle deelnemers en van ieder het aantal volkjes.

Als er geen commissielid aanwezig is om de kastjes in ontvangst te nemen, hecht men het briefje op één van de kastjes.

4. Betaling

Per volk dient f 4,- te worden overgemaakt op giro 89.98.89 t.n.v. de heer R.H. Geskes, Alb. Schweitzerplantsoen 13, 9301 HA Roden, tel. 05908-19699. **Dit bedrag moet voor de verzending van de volkjes zijn gestort.**

Als men thuiskomt schrijft men nog dezelfde dag een giro aan het bekende adres voor het verschuldigde bedrag. De groepsleider doet datzelfde voor de hele groep.

De betaling moet overgeschreven zijn omdat anders de kastjes op de gevraagde dag niet afgeleverd kunnen worden.

Als men de kastjes weer ophaalt krijgt men één of meer kaarten voor iedere deelnemende imker om de resultaten mee te delen.

Men moet behalve het bevruchtigingsgeld ook nog vrachtkosten betalen voor het transport van de kastjes van de boot naar het B.S. en omgekeerd. Wij betalen dat voor U omdat U geen contact hebt met de vrachtrijder.

Hoeveel het bedraagt is nu nog niet bekend. Het wordt meestal pas vastgesteld aan het begin van het seizoen. Bij Uw telefonische afspraak zullen we U het dan meedelen.

5. Aanmelding

Voordat de teelt wordt ingeleid dient dit aan dhr. Geskes te worden meegedeeld, zodat eventuele spoedberichten of wijzigingen in het reglement aan de telers kunnen worden doorgegeven.

6. Gezondheidsverklaring/Vervoersbeschikking Schiermonnikoog

Om verspreiding van mijtziekte te voorkomen worden op Schiermonnikoog alleen volkjes toegelaten indien ze zijn voorzien van een gezondheidscertificaat. Controle heeft plaats door de AID bij de laadplaats voor de oversteek. Het gezondheidscertificaat had op 15 sept. j.l. aangevraagd moeten zijn.

Degenen, die dit hebben verzuimd, dienen onmiddellijk contact op te nemen met de Rijksbijenteeltconsulent, Tilburgseweg 32, 5081 NG Hilvarenbeek. Volkjes zonder gezondheidsverklaring worden geweigerd.

7. Eisen die worden gesteld aan volken en kastjes

- voldoende voer;
- vrij van darren en darrebroed;
- vlieggaten moeten afdoende kunnen worden afge-

sloten en wel zodanig, dat de volken bij het afsluiten van de vlieggaten lucht krijgen;

d. ventilatieopeningen moeten met metaalgaas (geen nylon) zijn afgesloten;

e. vlieggaten moeten aan de binnenzijde voorzien zijn van een niet verstelbaar darrerooster (doorlaat 5 mm);

f. kasten moeten solide zijn;

g. deksels moeten stevig met schroeven op de kastjes zijn vastgezet;

h. op elke kast duidelijk en onuitwisbaar naam, adres en tel.nr. van de eigenaar vermelden (dit moet corresponderen met de naam op de gezondheidsverklaring).

INDIEN NIET AAN DE BOVENVERMELDE EISEN IS VOLDAAN WORDEN DE KASTJES GEWEIGERD OP HET BEVRUCHTINGSSTATION.

8. Plaatsing van kratten

Bij inzending van 2 of meer kastjes mogen deze in kratten van ten hoogste 3 stuks worden ingezonden. De kasten moeten zodanig in de krat zijn aangebracht dat de vlieggaten geopend en gesloten kunnen worden zonder dat de kratten zelf geopend behoeven te worden.

a. De plaatsing geschiedt op aanwijzing van de leden der commissie.

b. De commissie zal voor toezicht zorgen, maar stelt zich niet aansprakelijk voor schade, die het gevolg is van diefstal, beschadiging of welke andere schade ook.

c. Gedurende de tijd dat de kastjes op het eiland zijn mogen zij **niet** worden geopend.

d. Met het oog op het vervliegen der koninginnen is het verboden om de terreinen van het bevruchtigingsstation te betreden.

9. De resultaten van de bevruchting dient u door te geven aan de heer R. H. Geskes.

N.B. De Handleiding voor Koninginneteelt is verkrijgbaar door overmaking van f 3,50 op gironummer 823276 t.n.v. Bijenhuis Wageningen, onder vermelding van: Handleiding K.T.

Omdat de bomen niet meer tot in de hemel groeien, groeien de bomen tot in de hemel. Hetgeen de navolgende uitleg behoeft. Door de bekende krapte in de nationale huishoudportemonnee worden allerlei beplantingsprojecten vertraagd of minder royaal opgezet. Maar drie of vier jaar geleden begonnen de Nederlandse boomkwekers al met hun kweek voor die nu al in de knoop geraakte projecten. Die jonge bomen worden niet afgenomen, dreigen tot in de hemel te groeien en zijn dan alleen nog voor hemelbestormers bruikbaar, niet voor de handel. Geschatte schade in 1982: 10 miljoen gulden. En dat, terwijl de Nederlanders toch al zulke slechte boomconsumenten zijn. Denemarken consumeert per hoofd van de bevolking voor een bedrag van f 30,74 per jaar aan boomkwekerijproducten. De Duitsers zijn goed voor f 16,67 per jaar per capita, de Belgen voor f 14,60 en de Nederlandse kunnen met pijn en moeite 8 gulden en 3 kwartjes per jaar voor een beetje boom missen. Van de kwekers kunnen we de boom in.

Elseviers Magazine, 23 januari 1982.

BIJENTEELT IN:

TUNESIË - 3 (slot)

Huisvesting, een kwestie van geld

De traditionele woningen worden in het Arabisch djebbah's genoemd. Het zijn buizen gemaakt van vlechtwerk, al dan niet besmeerd met een mengsel van klei en ezelsmest, of uit gebakken klei vervaardigd. Voor- en achterzijde zijn door een afneembare stomp afgesloten. Aan de voorzijde bevindt zich in deze stomp een kleine vliegopening. De doorsnede bedraagt 15 cm., terwijl de lengte varieert van 1 tot 1½ meter. Uiteraard is er sprake van vaste bouw, waarbij de raten dwars op of in de lengterichting van de djebbah zijn gebouwd.

In het centrum bevindt zich het broednest; aan de voor- en achterzijde wordt de honing opgeslagen. De djebbah's worden naast en op elkaar gestapeld en tegen de felle zon beschermd door riet of stro. Door de kleine inhoud van de woning, overeenkomend met één broedkamer Langstrothformaat, zijn de zwermen niet van de lucht. Sterke volken vind je dan ook niet in een djebbah.

Inspectie is onmogelijk en de imkers beperken zich tot het twee- à driemaal per jaar uitbreken of -snijden van de honingraten en het in gereedheid brengen van lege djebbah's voor het huisvesten van zwermen.

Een opbrengst van 3-5 kg./jaar is gebruikelijk. Als voordeel van de djebbah geldt de lage prijs, de nadelen behoeven nauwelijks toelichting. Te meer als we bedenken, dat er in Tunesië diverse gevaarlijke belagers van de honingbij aanwezig zijn. Vandaar dat di-

Transvasement. De djebbah bestaat hier eenvoudig uit vier aan elkaar getimmerde planken. De planken worden losgebroken, waarna het broed uitgenomen kan worden.

verse traditionele imkers de overstap naar de Langstrothkast hebben gemaakt. Momenteel tellen we in Tunesië ongeveer 6.000 Langstrothkasten tegen 60.000 traditionele woningen. De beperkte financiële omstandigheden van de imkers belemmeren deze omschakeling echter in hoge mate.

Omschakeling gebeurt dan ook gewoonlijk stapje voor stapje, waarbij men dikwijls een „transvasement“ toepast, d.w.z. het djebbah-volk wordt met broed en al in een nieuwe kast overgebracht. Deze operatie wordt bij voorkeur in het voorjaar uitgevoerd als de honingvoorraden nog gering zijn. Door voorzichtig beroken, bekloppen en schudden van de djebbah probeert men zo veel mogelijk bijen in de gereedstaande kast te jagen. Daarna worden de raten met broed uitgesneden en zo goed mogelijk met behulp van touw in de raampjes bevestigd. Is het raampje met plakken broed gevuld dan wordt het bij de bijen in de kast gehangen. De koningin sneuvelt nog al eens bij deze broedtransplantatie, zodat enkele dagen later controle nodig is.

Transvasement. Het opvullen van het raampje met stukken broed afkomstig uit de djebbah. Het resultaat was in dit geval niet zo fraai, maar de bijen herstelden de „schade“ keurig na verloop van tijd.

Ziekteverwekkers en andere belagers

Tot nu toe is het verhaal overwegend positief geweest, maar ook hier kent de imker z'n problemen. Er komen diverse ziekten voor, waarvan de bekendste zijn de Varroa-mijtziekte en het Amerikaanse vuilbroed. Daarnaast kan men ook Europees vuilbroed en zo nu en dan kalk- en zakbroed aantreffen. De Varroa is hier beslist een ernstig probleem. In 1978 is deze parasiet voor de eerste maal gesignaleerd maar thans aanwezig in grote delen van het land. **Een ernstige bedreiging voor de bijenteelt of juist een uitdaging voor de imker om er het beste van te maken?** Waarschijnlijk beide. De Varroa moet en wordt in Tunesië serieus genomen, maar men stelt zich ook op het standpunt dat er mee te leven valt! Voor de traditionele imker met zijn djebbah is dit echter uitgesloten. Inspectie van de volken is onmogelijk, evenals bestrijding van de mijtziekte met de hier beschikbare middelen. Er zijn diverse situaties be-

kend waarin een florerende bijenstal veranderde in een bijenkerkhof. Dubbel triest, aangezien het gewoonlijk gevallen betreft van mensen die de inkomsten uit de honingverkoop hard nodig hebben.

Transvasement. Afborstelen van de nog aanwezige bijen uit de djebbah. Het broed is al overgezet.

De djebbah's zijn vooral zo kwetsbaar, omdat ze, naast en boven elkaar geplaatst, een zeer snelle verspreiding van de mijt mogelijk maken. Plotseling blijken een aantal volken dood te zijn en dat is het begin van een onverbiddelijk en snel einde van de hele bijenstand.

Toch wil ik een ervaring doorgeven die de Nederlandse imker wellicht een hart onder de riem kan steken.

Uit hetgeen ik hier heb ervaren lijkt me dat het niet de Varroa alléén is die de dood van het volk veroorzaakt. De Varroa veroorzaakt een verzwakking van het volk, waardoor andere belagers een kans krijgen en deze gekombineerde aanval kan het volk noodlottig worden. Als de imker in staat is tijdig maatregelen te treffen om de Varroa-populatie te reduceren kan dat echter ook de redding van het volk betekenen.

De Varroa is, zoals bekend, afkomstig uit een deel van de wereld waar een ander soort honingbij voorkomt dan in West-Europa. Er wordt wel beweerd dat *Apis cerana* maar weinig of geen nadeel ondervindt van parasitering door de Varroa-mijt, alleen het darrebroed daarvan zou wel eens kunnen worden aangetast. Ik ben het beslist niet eens met de opvatting, dat de Varroa gevaarlijker is dan alle andere ziekten bij elkaar (Ritter 1981). Het lijkt me een bewering die niet op feitenmateriaal is gebaseerd. Als ze werkelijk zó gevaarlijk zou zijn dan zou er in geheel Tunesië geen bij meer voorkomen!

De Varroa is gevaarlijk, zeker ze berokkent het volk direct en indirect schade, maar er valt mee te leven mits de geëigende maatregelen worden genomen.

Bestrijding Varroa

Hier bestaan deze maatregelen uit een behandeling van alle volken met Phénouthiazine, zodra de koningin is gestopt met het leggen van eitjes (aug-sept.).

Per volk wordt per behandeling circa 2 gram gebruikt. In totaal worden zes behandelingen uitgevoerd met een tussenpoos van 4-6 dagen. Toediening gebeurt in de avond. Vooraf wordt op de bodemplank een vel plastic geschoven dat met een beetje vaseline is ingevet. De Phénouthiazine zit in de beroeker en verbrandt. Met de rook wordt het middel door het vlieggat naar binnen geblazen. Het vlieggat wordt enkele minuten gesloten. De volgende ochtend worden de plastic-velletjes verwijderd en schoongemaakt. In sommige gevallen oogst men honderden mijten, de volgende keren vermindert dit aantal drastisch.

Hoewel beslist effectief wordt er toch naar andere middelen gezocht. Men vreest nl. dat na een vijftal jaren resistentie tegen Phénouthiazine zal gaan optreden. Het middel schijnt evenwel een nadelig effect op nog aanwezig open broed te hebben.

Na een behandeling worden door de werksters soms larven uit de cellen verwijderd en men beweert dat het middel ook de eitjes kan doden. Bij een zeer sterke aantasting van het broed, gaat dit dood. Er verschijnen symptomen die sterk aan Amerikaans vuilbroed doen denken. De celdeksels zijn iets ingezonken, geperforeerd en soms ook wat donkerder dan die van het gezonde broed.

Bijeneter

Een probleem dat we in Nederland niet kennen wordt gevormd door de zgn. "chasseur des abeilles" (bijenjager, Arabisch mimmoona), een prachtig gekleurde vogel, die hier gewoonlijk omstreeks half juli vanuit het Zuiden (Niger of Tsjaad?) verschijnt en dagelijks heel wat bijen consumeert. Deze bijeneter (*Merops apiaster*) broedt ook op het vasteland in Zuid-Europa en wordt in Nederland soms als dwaalgast waargenomen.

Slotopmerking

Met deze serie artikelen hoop ik u enigszins een indruk te hebben gegeven van de bijenteelt hier te lande. Tunesië kent streken die voor het imkeren erg aantrekkelijk zijn, dank zij het gunstige klimaat en de natuurlijke vegetatie. Mede vanwege het ontbreken van een overkoepelende, coördinerende organisatie, die effectieve maatregelen dwingend kan voorschrijven (er bestaan in het geheel geen wettelijke voorschriften), vormt de aanwezigheid van ziekten een bron van voortdurende zorg. Niettemin dacht ik te kunnen zeggen dat het beeld, in het algemeen gesproken, overwegend positief uitvalt.

Literatuur

De geraadpleegde bronnen kunnen opgevraagd worden bij de schrijver of bij het Bijenhuis.

G. J. Ormel, c/o PNUD, B.P. 863,
Soliman, Tunesië.

De relatie oogst dracht en het weer

Na een paar jaar imkeren wordt het wel duidelijk dat een dag zonnig weer nog geen garantie betekent voor een goede nektarafschieding van bloemen. Natuurlijk bestaat die relatie wel, maar de aanzet tot een ruime nektargift strekt zich over een langere periode uit. Uit onderzoek is gebleken dat voor klaversoorten o.a. de hoeveelheid zonneschijn in het voorafgaande etmaal erg belangrijk is. De nektar die in de bloemen beschikbaar komt is nl. het resultaat van de fotosynthese, een proces waarbij onder invloed van het licht in de plant suikers worden aangemaakt. Verschillende onderzoekers wijzen er op dat genoemde fotosynthese meer wordt beperkt door een gebrek aan licht dan door lage temperaturen.

Dat bijen zich binnen het temperatuurniveau waarin wordt gevlogen, in hoge mate laten leiden door de lichtintensiteit, kan een ieder constateren op een mooie zomeravond als de bijenvlucht bij een hogere temperatuur wordt beëindigd dan waarmee deze vlucht in de ochtenduren begint. Van deze kennis maken we in de praktijk zo veel mogelijk gebruik door de volken zodanig te plaatsen dat ze de vroege ochtendzon ontvangen. Behalve het verwarmende effect incasseren we ook de grootste lichtintensiteit, hetgeen de bijen prikkelt tot uitvliegen.

Uit meteorologische overzichten blijkt dat we de laatste jaren een groot gebrek aan zonneschijn hebben gehad, hetgeen de nektargift nadelig zal hebben beïnvloed. Vooral de zomermaanden juni, juli en augustus hebben ons danig in de steek gelaten en waren vanaf 1977 allemaal te somber.

Hoe verliep het weer in 1981?

April deed ons huiveren met zeer zware nachtvorst, in de nacht van de 24ste, waardoor veel fruitbloesem bevroor. Het zal duidelijk zijn dat daardoor maar zeer weinig fruithoning is gewonnen. Gelukkig werd mei een geweldige maand: vrij warm en nat, dus veelal groeizaam weer, waarvan o.a. de koolzaadreizigers hebben geprofiteerd. De aanzet van juni was nog goed, maar daarna ging het bergafwaarts, met in de nacht van de 13de zelfs nog nachtvorst en aan het einde van de maand een aantal zeer koude dagen met maximumtemperaturen die normaal zijn voor midden-oktober!

Vooral de tweede en derde dekade van juli waren te koud, maar gelukkig viel er weinig neerslag. Deze tendens zette zich voort in augustus. Het werd een zeer droge maand met ook hier vooral in de eerste helft de warme dagen. September spande de kroon met, het wordt eentonig, een zonnige en vrij warme

eerste dekade. Later heerste een west-circulatie. Opmerkelijk is dat reeds op 12 en 14 oktober de eerste natte sneeuw werd gerapporteerd, gevolgd door lichte vorst in de nacht, waaruit opnieuw is gebleken dat uiterlijk 1 oktober de volken afgevoerd moeten zijn.

Tot slot een overzicht hoe de vliegdagen met een maximumtemperatuur van 20 graden of hoger en zomerse dagen (tussen haakjes) met een maximumtemperatuur van 25 graden of hoger over de maanden mei tot en met september zijn verdeeld.

Er zijn een aantal stations toegevoegd, waarvan de dekadegegevens niet beschikbaar zijn, maar die voor imkers toch speciale waarde kunnen bezitten, zoals Emmeloord en het Oostvaardersdiep voor de Flevoreizigers en Schiermonnikoog voor gebruikers van het bevruchtungsstation. Voor een benaderde verdeling van de warme dagen over de dekaden verwijs ik voor Leeuwarden en Schiermonnikoog naar Den Helder, Dedemsvaart naar Groningen, Oostvaardersdiep en Emmeloord naar Schiphol, Andel en Venlo naar Beek.

Den Helder					Leeuwarden Schiermonnikoog	
mei	1	4 (1)	1	= 6 (1)	9 (4)	7 (2)
juni	2 (1)	•	•	= 2 (1)	3 (1)	1 (1)
juli	2 (1)	•	•	= 2 (1)	11 (2)	8 (1)
aug.	6 (1)	5	•	= 11 (1)	12 (4)	10 (1)
sept.	6	1	•	= 7	10	7
				28 (4)	45 (11)	33 (5)
Schiphol					Oostvaardersdiep	Emmeloord
mei	3 (1)	5 (2)	3 (1)	= 11 (4)	8 (4)	12 (5)
juni	4 (1)	2	2	= 8 (1)	5 (1)	5 (1)
juli	5 (2)	4	6	= 15 (2)	15 (2)	13 (2)
aug.	5 (4)	6	5	= 16 (4)	12 (3)	15 (6)
sept.	8	2	•	= 10	10	12 (1)
				60 (11)	50 (10)	57 (15)
Eelde					Dedemsvaart	
mei	4 (2)	6 (3)	5 (2)	= 15 (7)	14 (6)	
juni	5 (1)	•	2	= 7 (1)	6 (1)	
juli	7 (2)	4	5	= 16 (2)	16 (2)	
aug.	6 (5)	5 (3)	2	= 13 (8)	12 (8)	
sept.	8 (1)	2 (1)	1	= 11 (1)	13 (1)	
				62 (19)	61 (18)	
Beek					Andel	Venlo
mei	3 (1)	4 (1)	3 (1)	= 10 (3)	11 (5)	12 (6)
juni	4 (1)	4 (2)	3	= 11 (3)	11 (1)	16 (3)
juli	7 (3)	3	6 (1)	= 16 (4)	19 (3)	20 (5)
aug.	7 (3)	5 (2)	2	= 14 (5)	21 (6)	19 (7)
sept.	8	2	•	= 10	14	12 (2)
				61 (15)	76 (15)	79 (23)
Vlissingen						
mei	2	2	1	= 5		
juni	1	•	•	= 1		
juli	5 (2)	•	2	= 7 (2)		
aug.	6 (3)	5 (1)	1	= 12 (4)		
sept.	8	1	•	= 9		
				34 (6)		

Attenderingssysteem bijenweide

In Noord-Holland bestaat nog steeds een attenderingssysteem waarbij imkers elkaar via een centraal adres attenderen op braakliggende terreinen, ontwerp groenvoorzieningen enz., waarna de beheer-

der wordt opgewekt bij de inzaai van het terrein ruim gebruik te maken van bijendrachtplanten. Deze speurzin reikt echter tot ver buiten de provinciale grenzen en dat is een goede zaak, want als we gezamenlijk attent zijn op alle nog ongebruikte mogelijkheden dragen we pas werkelijk ons steentje bij aan een verbetering van de bijenweide.

Een dezer dagen werd mij een aflevering van de VAM-Mededelingen, een uitgave van de N.V. Vuilafvoer Maatschappij, toegestuurd, vanwege het artikel: "VAM Wijster spuit 10 ha. stortterrein groen", met als toelichting: „Op het verwerkingsbedrijf te Wijster is begin oktober 1981 door de afdeling terreinverzorging van de Cebeco Handelsraad 10 ha. stortterrein ingezaaid met als doel een tijdelijke groene afwerking. Voor het inzaaien heeft men gebruik gemaakt van een hydroseeding-methode”.

Hydroseeding is het inzaaien van zaadmengsels m.b.v. speciale zaaispuitapparatuur en wordt toegepast op die plaatsen waar een gewone zaaimachine niet kan komen, zoals op hellingen, taluds, maar ook op grote vlakke terreinen. In veruit de meeste gevallen wordt met het verspuiten van deze zaadmengsels tevens een bemesting uitgevoerd, met als belangrijke nevenfunctie dat het te bespuiten oppervlak wordt vastgelegd tegen erosie. Als meststof maakt men dan gebruik van VAM-edelcompost.

Het bedoelde stortterrein, met een hoogte van 20 meter en met de nodige taluds, is afgespoten met 160 ton edelcompost en 500 kg. zaadmengsel. En nu komt het belangrijkste voor ons imkers: het gebruikte zaadmengsel bestaat uit een groot aantal soorten grassen, klavers en kruiden.

Imkers uit Wijster en omgeving opgelet, het zaadmengsel is als volgt opgebouwd: verschillende grassen (32%); rogge (10%); honingklaver (5%); rode klaver, witte klaver, hopperups, incarnaatklaver, bastaardklaver, alexandrijnse klaver, perzische klaver (elk 4%); bladkool, facelia, borage, wikke, boekweit, koolzaad (eveneens elk 4%) en om de 100% vol te maken is er nog 1% wildmengsel aan toegevoegd. In totaal dus 10 ha. bijenweide, wellicht dat na overleg een aantal volken daar hun "stekkie" zullen vinden.

Ko Zoet

Foto: VAM, afd. Public Relations/Voorlichting, Wageningen.

laatste nieuws

BTW EN ACCIJNS OP BIJENSUIKER

Op 17 februari jl. bepleitte onze Algemeen Voorzitter in zijn functie van voorzitter van de afdeling Bijenteelt van het Landbouwschap in een bijeenkomst van het Dagelijks Bestuur van het Landbouwschap het volgende:

- Verlaging van het BTW-tarief op suiker voor bijenvoeding van 18% naar 4%, aangezien het hier veevoeder en geen consumptiesuiker betreft.
- Herinvoering van accijnsvrijdom voor bijensuiker. De accijns op suiker werd per 1 januari 1982 verhoogd van f 4.35 naar f 8,70. Het door de overheid goedgekeurde administratieve distributiesysteem, gecontroleerd door de AID (Algemene Inspectiedienst), maakt hierbij de voorheen verplichte denaturering overbodig.

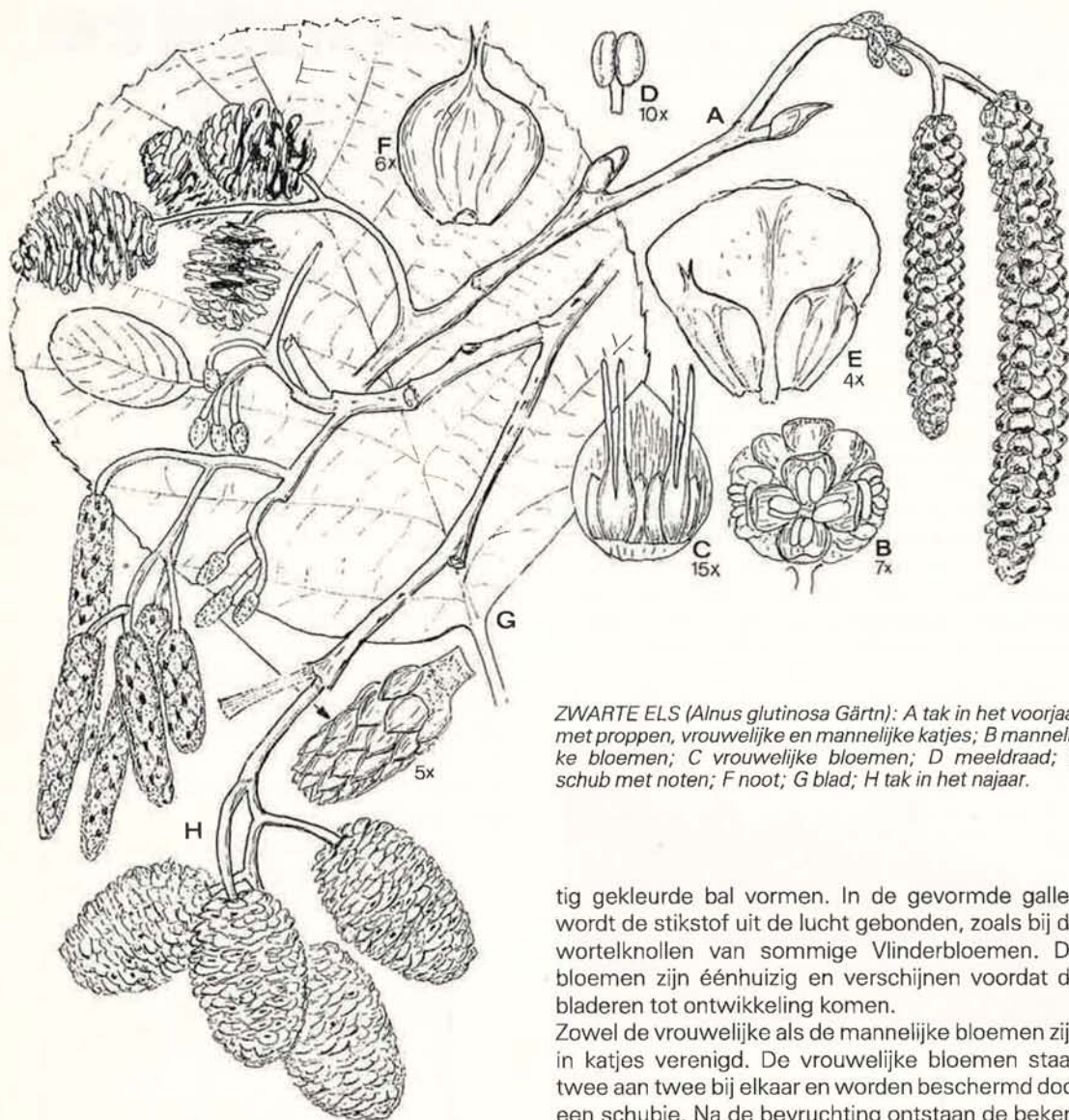
De resultaten van dit gesprek zullen zo spoedig mogelijk worden gepubliceerd.

„'k Zie het al wel Jan, 't wordt mooi weer!”

Inz. A.H. Padberg, Hoozeveen; Hoozeveense Courant, 1977

bijenplant in beeld

ZWARTE ELS (*Alnus glutinosa* Gärtner): A tak in het voorjaar met proppen, vrouwelijke en mannelijke katjes; B mannelijke bloemen; C vrouwelijke bloemen; D meeldraad; E schub met noten; F noot; G blad; H tak in het najaar.

zwarte els

Wanneer een vroege bloeier van enige betekenis wil zijn als bijenplant, moet de temperatuur niet te laag zijn en moet bovendien de vliegafstand voor de bijen kort zijn. Dit geldt ook voor de zwarte els, waarvan de bloei normaal in de maanden februari en maart valt. Die vroege bloei is mogelijk, doordat de bloemen in het voorgaande jaar al zijn gevormd. De Zwarte els komt voor als boom en als struik en gedijt het best in een vochtige, voedselrijke bodem. De stammen hebben een donkere schors, waaraan de naam is ontleend. Door bacteriewerking ontstaan aan de dunne wortels verdikkingen die samen een bruinachtig

gekleurde bal vormen. In de gevormde gallen wordt de stikstof uit de lucht gebonden, zoals bij de wortelknollen van sommige Vlinderbloemen. De bloemen zijn éénhuizig en verschijnen voordat de bladeren tot ontwikkeling komen.

Zowel de vrouwelijke als de mannelijke bloemen zijn in katjes verenigd. De vrouwelijke bloemen staan twee aan twee bij elkaar en worden beschermd door een schubje. Na de bevruchting ontstaan de bekende elzepoppen, waarvan de schubben in een houtachtige toestand overgaan. Iedere schub bevat twee noten, die in de winter een welkom voedsel vormen voor mezen en sijsjes.

De mannelijke katjes zijn veel groter dan die van de vrouwelijke bloemen, en hangen rechtstandig aan het einde van een tak. De mannelijke bloemetjes staan in trosjes van drie bij elkaar, hangend aan een schubje. Door de bloemen van één katje worden ongeveer 4½ miljoen stuifmeelkorrels geproduceerd. Die geweldige productie houdt verband met het feit dat het stuifmeel voor de bevruchting enkel en alleen door de wind moet worden verspreid. Het bezoek van insecten heeft voor de Zwarte els namelijk geen enkel nut, want die hebben alleen belangstelling voor het stuifmeel.

MET HET GROENTJE OP REIS

ROEMENIË

Een paar maanden geleden, t.w. half september 1981, brachten mijn vrouw en ik onze vakantie door aan de Zwarte Zee in Roemenië. Het is een ideale omgeving om bijen te houden. Er staan veel acacia's en er is veel zonnebloemendracht, maar vooral zijn er het gehele jaar door voldoende dracht- en stuifmeelbronnen aanwezig. Het klimaat is ook van dien aard, dat de temperatuur nooit beneden het vriespunt komt.

In het dorp August, ongeveer 15 km. ten zuiden van Constanza, troffen wij dan ook enkele bijenstanden aan. De kasten stonden onder de bomen vrij willekeurig opgesteld in de tuinen. Met een imkeres van ongeveer 65 jaar (want veel oudere vrouwen imkeren daar) had ik een interessant gesprek over bijen. Zij liet mij haar bijenvolken zien en vertelde op welke manier er geïmkerd werd. De bijen waren erg zachtvaardig en hadden een grijsachtige kleur.

De verwerking van honing gebeurt net als bij ons. Maar het (versleten) gereedschap dat wordt gebruikt zouden wij allang afgedankt hebben. De geslingerde honing wordt in verzamelde potten afgedekt met een velletje papier en meestal op de markt in Constanza verkocht.

De kasten worden alleen maar (voorzover de sterkte van het volk dat nodig maakt) benut en in de overblijvende ruimte hangen geen ramen. Zodra een raam goed verzegeld is wordt het afgenomen en vervan-

gen door een raam met kunstraat. Met verhoogsgels wordt niet gewerkt. Tijdens het werken in de bijen staat men meestal links van de kast, maar nooit erachter.

De ramen worden afgedekt door plankjes, waarbij met de bijenruimte goed rekening is gehouden.

De Varroa komt er veel voor, waardoor alleen maar zwakke en middelmatige volken aanwezig waren. Niettegenstaande de zeer goede aanwezige voedselbronnen gingen toch veel volken aan de Varroa ten gronde.

De ziekte wordt bestreden met een medicijn (wat weet ik niet), dat in suikerwater in een voerraam wordt toegediend. Toch is dit niet afdoende.

Zelf heb ik een jonge koningin gezien met een Varroa-mijt aan de bovenzijde van het borststuk. Op het eerste gezicht lijkt dat veel op een gemerkte koningin, waarvan het merkpootje naar het achterlijf is verschoven. Zelfs onder de meest gunstige levensomstandigheden en bovendien met de hulp die de imker hen biedt slagen de bijen er niet in om met de Varroa klaar te komen. Alleen de allerbeste volken, dat zijn de nog weinig of niet aangetaste volken, die geven nog wat honing. De rest telt niet meer mee en die

vechten alleen nog om maar zolang mogelijk in het leven te blijven. Lege kasten en zwakke volken zijn daarvan het resultaat.

Hoe moeilijk het ook met de taal ging, toch kon je elkaar door het te laten zien best begrijpen. Het was voor mij een prettige maar vooral leerzame ervaring, die ik gaarne aan u doorgeef.

J. Snoek, Assen.

VARROA OP DE STOEP

Ook als praktisch imker voel ik me ten nauwste betrokken bij het reilen en zeilen van de Nederlandse imkerij. De angst voor de Varroa staat momenteel centraal. En niet ten onrechte. Mocht onze imkerij worden getroffen door deze plaag dan zal het aantal bestuivingsvolken drastisch verminderen. Enerzijds omdat het aantal volken zal worden gedecimeerd en anderzijds vanwege angst om besmetting op te doen. Dit alles ten nadele van het te bestuiven areaal land- en tuinbouwgewassen. De Nederlandse imker is hiervan doordrongen. Echt doordrongen?

De Carnica hoort van origine thuis in gebieden met een vastelandsklimaat. Daar is haar levenscyclus op ingesteld. Ook in de Lage Landen weet ze zich te handhaven, maar zal dat niet ten koste gaan van het weerstandsvermogen van deze bij? Bij de uitwintering 1981 bleken in het oosten van ons land relatief veel dode volken. Waren dit volken die in de voorafgaande herfst naar de heide waren geweest of heeft het jarenlang werken in die streken met de Carnica daar iets mee te maken?

Waarom is er eigenlijk belangstelling voor de Carnica? Om een afdelingsactiviteit te ontplooiën (gezamenlijke koninginnteelt)? Vanwege het mooie grijze jasje? Omdat de resultaten met onze huis-tuin-en-keukenbij tegenvallen?

Laten we een aantal zaken duidelijk stellen. Met de in Nederland voorkomende gemiddelde bij (een beetje bruin, grijs, oranje en/of zwart) zijn uitstekende resultaten te bereiken, ALS ER MAAR VOLDOENDE DRACHT IS! OOK DE CARNICA KAN UIT GRAAN EN GRAS GEEN HONING BEREIDEN.

Drachtverbetering moet centraal staan en daaraan kan een ieder z'n steentje bijdragen, ook als afdelingsactiviteit. Selekteer op de eigen stand en kweek alleen koninginnen van de beste volken. Een positief resultaat zal niet uitblijven. Het zachtaardige karakter van de Carnica heet een sterk pro-argument. Vergeet echter niet dat het tijdens de dracht een plezier is om met elke bij te werken en dat zonder dracht de volken prikkelbaar zijn. Voordat u me verkeerd begrijpt, ik ben geen voor- of tegenstander van een bepaald ras. In de Arische bij geloof ik niet. Maar waarom dan al deze bedenkingen?

De Varroa is zeer nabij en staat bij wijze van spreken op de stoep. Aantasting is in het beginstadium moeilijk tot welhaast onmogelijk te constateren, alle controle ten spijt.

Toch worden vanuit alle delen van ons land volkjes naar Schier gezonden. We mogen niet uitsluiten dat de Varroa zich via het bevruchtungsstation (denk aan vervliegen) over Nederland verspreidt. En daarmee kom ik tot de kern van dit epistel. IS DE CARNICA-

TEELT DIT RISIKO WAARD? Stel uzelf eens de vraag: WAAROM Carnica, alvorens ermee te beginnen of door te gaan.

Ook in de Flevopolder of andere drachtgebieden waar bijenvolken massaal aanwezig zijn kan verspreiding van de Varroa plaatsvinden. Maar daar worden de volken wel per eigenaar bij elkaar geplaatst en blijft vervliegen veelal beperkt tot de eigen stand. Als preventie zou een meer verspreide opstelling van de volken zijn aan te bevelen.

Ik wens u een goede discussie.

Ko Zoet

EEN EERSTE COMMENTAAR

De heer Ko Zoet stelt in zijn stukje de vraag of de carnica-teelt het risico van verspreiding van de Varroa wel waard is. Twee problemen worden dus aangesneden: waarom willen sommige imkers een bijenstal met carnica en hoe verspreidt de Varroa zich. Beide problemen zijn een discussie meer dan waard. Om de zaken aan elkaar te koppelen op de wijze waarop Ko Zoet dat doet lijkt me echter wel wat voorbarig.

Wanneer we zien hoe de Varroa zich in Duitsland verspreidt, dan is direct duidelijk dat besmetting van de ene bijenstand naar de andere heel gemakkelijk plaatsvindt. Blijkbaar vervliegen de bijen over grote afstanden, waarbij je je kunt afvragen of dit een 'vergissing' is, zoals het woord vervliegen lijkt te suggereren, of dat besmette bijen juist op zoek gaan naar een ander volk. Verondersteld wordt wel, dat de besmetting vooral via de darren plaatsvindt, die immers gemakkelijk van het ene volk naar het andere trekken. Maar goede aanwijzingen daarvoor bestaan er in feite niet. Wel kunnen we vaststellen dat de besmetting niet het gevolg is van een enkele bij die 'de weg is kwijtgeraakt'.

Maar dat betekent ook, dat een verspreide opstelling van volken in de Flevopolder of in andere belangrijke drachtgebieden, zoals de heide, geen preventie tegen verspreiding van de ziekte oplevert. En wie zich dat goed realiseert, wie ziet hoe groot de kans is dat via het reizen de ziekte zich over ons land zal verspreiden, komt dan wellicht tot de konklusie, dat het reizen dan maar helemaal moet worden verboden. In elk geval zou sluiting van het bevruchtungsstation op Schiermonnikoog slechts een druppel op de gloeiende plaat zijn: mijn konklusie is, dat een dergelijke maatregel een ramp voor de carnica-telers zou zijn, maar voor de Varroa-bestrijding niets uithaalt.

Al het reizen dan maar verbieden? Er zullen dan niet veel imkers overblijven, denk ik zo. Want niet alleen de carnica, ook de 'Nederlandse' bij kan uit graan en gras geen honing halen. Het is toch zo, dat in grote delen van het land niet veel meer dan een bescheiden voorjaarsdracht geboden wordt? Tien maanden van het jaar bijvoeren, nog meer Nosema? Het lijkt me een niet aanvaardbaar perspectief. Wat mij betreft moet het reizen dus mogelijk blijven; niet alleen

vanwege de imker, maar ook ten behoeve van de bestuiving.

Ko Zoet heeft gelijk: de angst voor de Varroa staat momenteel centraal. We lijken er wel door verlamd en uit angst willen sommigen het imkeren al van tevoren onmogelijk maken. Mij lijkt het juist te constateren dat in de landen, waar de Varroa al enige jaren ingeburgerd is, weliswaar veel volken zijn gestorven, maar toch ook volken zijn overgebleven. Dat wijst erop, dat bepaalde omstandigheden het voortbestaan van bijenvolken mogelijk maken. Wat in Oost-Europa kan, kan hier ook.

We moeten proberen inzicht te krijgen in wat die omstandigheden zijn en welke maatregelen we zullen moeten treffen om met de ziekte in huis toch te kunnen blijven imkeren. Het zal wel aanpassing vragen, want we zullen zeker van een ramp spreken als het eenmaal zover is. Maar onze instelling op die nieuwe situatie lijkt me een meer nuchtere en in feite ook de enige praktische benadering van het Varroa-probleem.

Dr. H.H.W. Velthuis

BELGEN VERONTRUST OVER NEDERLANDERS

De resultaten van ons jaarlijks bijenonderzoek op ziekte, tonen aan: Hoe dichter wij de Nederlandse grens naderen, des te hoger wordt het percentage Nosema bij onze bijenvolken. In maart-april 1980:

St. Truiden 1% Nosema; Lanaken-Rekem, langs de Nederlandse grens oostwaarts 80%; Arendonk, langs de Nederlandse grens noordwaarts 84%.

Dit en nog meer cijfermateriaal ligt ter Uwer beschikking bij het hoofd van onze ziektebestrijdingsdienst in Belgisch Limburg de heer Jul. Graulus, Schansstraat 61, B-3821 Kozen (Wijer).

Hier waren maar enkele zware gevallen bij. Maar dit ziektebeeld is er, in 1981 hetzelfde beeld: St. Truiden 0%; Lanaken 62%; Arendonk 65%; allemaal lichte gevallen.

En nu is de mijtziekte in Nederland aan de oevers van de Maas gearriveerd (Maastricht), terwijl men noch op ons departement van landbouw, noch in de E.E.G.-landbouwcommissie, noch bij onze bond hier iets van afweet.

Nu voel ik mij verplicht om de schrijfstok ter hand te nemen en namens de Belgische imkers, vooral de imkers in de grensstreek, heftig te protesteren tegen de manier van begeleiding van Uw bijenvolken. Want, zowel Uw ziektebestrijdingsdienst en Uw voorlichting aan Uw imkers, laat veel te wensen over. U kunt zeggen: "Uw methode van bijenhouden is bij ons onbekend". Maar gaat U dan eens te rade in het "Werkboek bijenhouden" van de heer J.J. Speelziek. Daarin ligt nl. de basis waarop wij in 1972 zijn gestart, en ik zou iedere imker in Nederland aan willen raden: pak deze sleutel met twee handen vast.

Want het houden van bijen volgens de Aalstermethode jaar in jaar uit toegepast, is een amateurisme van de ergste soort.

Mag ik U de nadelen van deze methode even voorhouden?

In Nederland verenigt men zijn bijenvolken in het voorjaar(?) om op deze manier sterke volken te verkrijgen voor de voorjaarsdracht, om op het einde van die voorjaarsdracht afleggers van de volken te maken om het zwermen te voorkomen, zodat de nieuwe koninginnen hun volken weer op sterkte(?) kunnen brengen voor de zomerdracht.

U verenigt in het voorjaar omdat Uw volken te zwak zijn, dus is er iets fout. (Nosema, te weinig stuifmeel, te zwak ingewinterd, niet goed ingevoerd, enz.). Als men nu gaat verenigen, plaatst men zieke volken bij gezonde en omgekeerd, want Uw volken worden door het verenigen niet op ziekte onderzocht. De voorjaarsdracht is voor sommige of alle volken al afgeschreven.

In de meeste gevallen zal Uw voorjaarsdracht gebruikt worden om de oude bijen op te ruimen en om Uw volken op sterkte te brengen, maar dan is de voorjaarsdracht al afgeschreven en is in vele gevallen de Nosema-bacil passief in Uw volk aanwezig, en dit voor 250 dagen.

Als u verenigt, vernietigt u koninginnen en dit in een periode waarin wij niet genoeg jonge bijen kunnen kweken. Op het einde van de voorjaarsdracht maakt u afleggers van uw volken, d.w.z. U maakt uw volken moerloos door de koningin uit het volk te halen, om deze (meestal) over te plaatsen in een zesramer. Op deze zesramer worden voldoende bijen afgeslagen, waarna deze zesramer wordt gesloten en de vliegopening geopend wordt, zodat de vliegbijen terugvliegen naar de moerloze kast. Deze zesramer moet u wel veel stuifmeel en voer meegeven vanuit het hoofdvolk dat koninginnen moet gaan kweken, d.w.z. zowel het hoofdvolk als de zesramer komen in een regenachtige of natte periode zonder of met te weinig stuifmeel te zitten. In de zesramer blijft u zitten met een zwermvlustige koningin (te weinig broedruimte) en met bijen die in aanvang een verkorte levenscyclus krijgen. De bijen in het hoofdvolk moeten redcellen (lees armoede) koninginnedoppen aan gaan zetten, het volk is nl. niet zwermdriftig.

De eerste vereiste om kwalitatief goede koninginnen te kweken is een zwermdriftig volk (pleegvolk), dat vol zit met bijen en vooral jonge bijen, dat overloopt van stuifmeel en honing, en dat uit weelde moet gaan zwermen. Dit is het moment waarop wij geselecteerde larven in dit volk brengen. En dit moment bepalen wij zelf. De larf ontspringt nu in weelde in een cel van 8 mm. en niet in een noodcel van 5.7 mm. die horizontaal ligt.

Wanneer u Uw volken moerloos maakt, kweekt u ca. 26 dagen geen jonge bijen in dit volk, m.a.w. U kweekt per volk ca. 40.000 bijen minder, en dit in een periode van honingwinning. Er zijn nog maar weinig streken gezien de vele aanplantingen waar alleen voorjaarsdracht of zomerdracht of najaarsdracht mogelijk is. Wij kunnen van een doorlopend drachtseizoen spreken en per streek zal het accent wel liggen

op voorjaarsdracht of zomerdracht of najaarsdracht of op een combinatie hiervan.

Nu zult u aanvoeren dat U gesloten broed vanuit de zesramer overhangt naar het hoofdvolk. Dit kunstje kunt u voorlopig maar met het eerste raam uithalen: $3 + 3 + 6 + 12 = 24$ dagen, het tweede raam 27 dagen, derde raam 30 dagen, enz.; of U verlengt de broedloze periode van de nieuwe koningin. Als nu de jonge koningin gaat leggen, hoeveel jonge bijen heeft U dan nog in dat volk? Die paar jonge bijen die er nog zijn, zijn minstens 5 dagen oud en het zijn vooral de jonge bijen die de koningin moeten stimuleren.

En als deze koningin ca. 14 dagen goed aan de leg zou zijn, wie verwarmen dan het broed en wie halen stuifmeel en nectar? $26 + 14 = 40$, m.a.w. deze koningin past zich aan en valt terug: er zijn te weinig bijen, en in een natte periode komt dit volk zeer langzaam of helemaal niet tot ontwikkeling en is dus voor de tweede maal ziektegevoelig.

Als u doppen heeft gebroken in het hoofdvolk moet de nieuwe koningin bevrucht worden. Het is nl. bewezen door praktijkproeven dat 95% van de jonge koninginnen op de bruidsvlucht bevrucht worden door darren uit hetzelfde volk (zij zitten het dichtst bij het vuur). Ik zeg niet dat deze darren in datzelfde volk zijn gekweekt, maar U heeft maar voor 25% kans op een volwaardige bevruchting, m.a.w. 75% kans op inteelt, zgn. verliesmutaties die sprongsgewijze plaatsvinden, wat zowel volgens de leer van Mendel als volgens de waarschijnlijkheidsberekeningen met de alloformen te bewijzen is. U heeft geen zeker-

heden over de nieuw te vormen volken daar u niet de capaciteiten en kwaliteiten van het darrenvolk kent. Het zijn vooral de laatste punten die de degeneratie van de bijenvolken in de hand werken, waardoor lage produktie, agressiviteit, ziektegevoeligheid en inteeltverschijnselen naar voren komen. En als u jaar in jaar uit zo doorgaat, dan is het eindresultaat wat nu aan de oevers van de Maas staat.

De grondslag om het gehele jaar zware en gezonde volken te hebben, berust op de stelling: Koninginnen, geboren na de langste dag, zullen bij voldoende broedruimte en voer het jaar na hun geboorte niet gaan zwermen.

Aan de uitvoering op deze grondslag zijn voorwaarden verbonden:

- Aan welke voorwaarden moet het stamvolk voldoen?

- Hoe vormen wij het pleegvolk; wanneer moet dit zwermdriftig zijn?

- Ons pleegvolk is geen productievolk.

- Hoe bepalen wij het darrenvolk, aan welke voorwaarden moeten de bevruchtungskastjes en de opstelling hiervan voldoen om volwaardige bevruchte koninginnen te verkrijgen?

- Hoe kunnen wij door invoering van F -1- moeren vanuit het kweekcentrum de kwaliteiten van onze volken op peil houden en verbeteren?

- Wij bezitten nl. een kweek-en bevruchtigscen- trum te Nieuwerkerken, waar wij, indien nodig, zowel de larven kunnen bekomen voor de pleegvolken, als ook onze nieuwe koninginnen eventueel kunnen

verkoopadressen

Depot Friesland:

H. Akkerman, Oostenwoldseweg 47, 8421 RP Oldeberkoop, tel. 05164-439. Open di. gehele dag, vrijdagmiddag, zat, morgen en na tel. afspraak.

Depot Groningen:

Fenna en Ger Postma, Kampenslaan 8, 9626 TE Schildwolde, tel. 05982-1455. Open dagelijks, behalve vrijdag na 12.00 uur.

Depot afd. Assen:

J. H. Lubbers, Bosstraat 66, 9401 PV Assen, tel. 05920-17162.

Depot Klaas Geerts:

Middenwolderweg 2, 7951 EC Stap- horst, tel. 05225-1693.

Depot G. J. L. ten Cate:

Verzetstraat 60, 7671 GL Vriezenveen, tel. 05499-3040.

Depot Enschede:

H. H. Schutte, Sportlaan 22, 7541 BN Enschede, tel. 053-318165; afhalen: vrij- dags van 18.00 uur - 19.00 uur.

Depot Reggedal:

H. J. Hanepen, de Hogenkamp 2, 7471 CW Goor, tel. 05470-5576.

Depot afd. Gorssel:

G. J. Lensink, Deventerweg 4, 7213 EG Gorssel, tel. 05759-2468.

Depot Achterhoek:

B. Meijerman, Dwarsdijk 6, 7025 CR Halle, tel. 05736-479.

Depot Winterswijk:

M. J. Grevers, Miste 4, 7118 WB Win- terswijk, tel. 05435-239.

Depot afd. Epe:

Coöp. Novaco (Welkoop), Paasvuurweg 7, 8161 CA Epe, tel. 05780-12317.

Depot Nunspeet:

Th. G. Veenstra, Schaepmanlaan 47, 8072 AR Nunspeet, tel. 03412-4037.

Depot Apeldoorn:

Coöp. WELKOOP, Iordensweg 57, 7391 KD Twello, tel. 05712-1531.

Depot Boerenbond-Neerbosch-Hees:

St. Agnetenweg 63, 6545 AT Nijmegen, tel. 080-777793.

Depot Bunnik-Houten:

B. Th. Barten, Koningslaan 3, 3981 HP Bunnik, tel. 03405-1742.

Depot Noord-Holland:

H. S. Homburg, Velsersduinweg 165, 1971 ZB IJmuiden, tel. 02550-21530. Open dagelijks van 13.00-16.00 uur en na tel. afspraak; dondersdags gesloten.

Depot afd. Rotterdam:

A. Bakkert, Berglustlaan 49A, 3054 BB Rotterdam, tel. 010-183123; na tel. af- spraak.

Depot Gouda:

J. Verboom, Spoorweglaan 4, 2841 LR Moordrecht, tel. 01827-2489.

Depot afd. Dordrecht:

W. A. Boevé, Rigelhof 59, 3318 CX Dordrecht, tel. 078-171216.

Depot „Pronmelsluis” afd. Schou- wen-Duiveland:

C. L. v. d. Wekken, Provinciale weg 5, 4321 SM Kerkwerf, tel. 01110-4821.

Depot Noord- en Zuid-Beveland:

J. Moerman, Abelenstraat 2, 4462 BR Goes.

Depot Walcheren:

Bisschopsstraat 25, 4353 BN Seroos- kerke, tel. 01189-1499.

Depot Zeeuws-Vlaanderen:

Iz. de Hullu, St. Jansdijk 10, 4504 PB Nieuwvliet, tel. 01171-1458. K. J. Wolfert, Pr. Mauritsstraat 20, 4571 HB Axel, tel. 01155-2720.

Depot Oirschot:

A. Pel, 't Kasteeltje 3, 5688 EN Oirschot, tel. 04997-2096.

Depot Zuid-Limburg:

J. Maraité, Rijksweg 4a, 6325 PE Berg en Terblijt, tel. 04406-40309.

laten bevruchten; de prijs is f 1,75 per bevruchtungskastje.

Mijn betoog zou te lang worden om dit alles hier uiteen te zetten, maar hier ligt nu net de taak van Uw imkersbond. Zelf geef ik hier voordrachten over, ook in Nederland. Er zijn al Nederlandse imkers die bovengenoemde methode volgen. Deze methode is bij U bekend, zie het reeds genoemde "Werkboek bijhouden".

Eventueel willen wij onze kennis ter beschikking stellen en tevens kunt U van onze imkerscursus en ervaring gebruik maken.

Ing. J. Kuijpers, secr. Vlaamse Imkersbond, afd. Limburg, Nieuwe Erven 26, 3761 Neerharen, België.

*Een bijtje op Zuid-Beveland,
zeer geschrokken van des imkers hand,
Stak hem in zijn vel -
de dood kwam daarna snel -
Vloog niet meer blij door 't mooie land.*

L. Schortinghuis, Serooskerke (W).

BIJBLIJVEN MET BIJEN

ALTERNATIEF ONKRUIDBEHEER

In de zeventiger jaren is bij de gemeentelijke plantsoenendiensten wat terughoudendheid ontstaan in het gebruik van herbiciden bij het onderhoud van groen. Mede onder druk van de publieke opinie worden milieuhygiënische en ecologische bezwaren tegen herbiciden in veel gemeentelijke plantsoenendiensten onderkend.

Mechanisch onderhoud (schoffelen in het bijzonder) is een voor de hand liggend alternatief, ware het niet dat dit meer kosten met zich meebrengt. Bovendien stijgt het budget voor onderhoud van groen in het algemeen niet zo snel als het groenareaal en de loonkosten.

Verschillende gemeenten en instellingen hebben gezocht naar methoden om zonder gebruik van herbiciden én zonder mechanisch onderhoud de teelttechnische en esthetische bezwaren tegen onkruidgroei te ondervangen. Deze methoden zijn door P. van der Knaap en J.J.K. Kliest weergegeven in een rapport van De Dorschkamp te Wageningen.

Verskil in toepassing van alternatieve beheersvormen onder de Nederlandse plantsoenendiensten vormde de aanleiding voor het instellen van een enquête. Op basis van de enquête geeft het eerste gedeelte van dit rapport een inventarisatie van opvattingen van de plantsoenendiensten over de toepasbaarheid van verschillende methoden van alternatief onkruidbeheer. Voorts geeft het een overzicht van door de gemeenten uitgevoerde experimenten.

In het tweede gedeelte volgt een algemene beschouwing van enkele vormen van alternatief onkruidbeheer aan de hand van literatuur en gesprekken in de bezochte gemeenten. Sommige methoden, zoals het gebruik van schors in jonge beplantingen, worden al op ruime schaal in de praktijk toegepast. Andere methoden, zoals het inzaaien van bodembedekkende kruiden in jong plantsoen verkeren nog grotendeels in proefstadium. Dit rapport is dan ook niet bedoeld als een handleiding voor alternatief onkruidbeheer.

Om inzicht te krijgen in de verschillen in toepassing van alternatief onkruidbeheer werd in een enquête onder plantsoenendiensten van 25 Nederlandse gemeenten gevraagd naar:

- praktijkvoorbeelden van alternatief onkruidbeheer met wijze en schaal van toepassing;
- opvattingen over de toepasbaarheid van alternatief onkruidbeheer zoals die binnen de plantsoendienst leven.

Onder alternatief onkruidbeheer wordt onkruidbeheer zonder gebruik van herbiciden verstaan. Hiertoe worden gerekend:

- bodembedekking met heesters;
- gebruik van vaste, bodembedekkende planten in bestaande beplantingen;
- bodembedekking met kruiden in aan te leggen beplantingen;
- bodembedekkende materialen;
- achterwege laten van onkruidbestrijding;
- maaibeheer in de jonge beplanting;
- selectief wieden.

Dit de enquête kunnen enkele globale conclusies getrokken worden.

Het rapport (nr. 244) getiteld „Alternatief onkruidbeheer in stedelijke beplantingen” is op aanvraag gratis te verkrijgen bij het Rijksinstituut voor onderzoek in de bos- en landschapsbouw „De Dorschkamp”, Postbus 23, Wageningen, telefoon 08370-19050.

Uit: Bosbouwvoorlichting Staatsbosbeheer, nr. 9 december 1981, p. 117.

onderwijs demonstratie voorlichting

CURSUSSEN (vervolg):

Voor beginners opgeven bij:

Afd. Hoogeveen: L. Hester, Boslaan 33, Zuidwolde (Dr.). Tel. 05287-1747 (cursus is bijna volgeboekt!)

Voor gevorderden opgeven bij:

Afd. Gooiland: C. Maste, G. van Amstelstraat 332a, Hilversum. Tel. 035-43250.

Afd. Voorthuizen: G. Hoving, Neerijnen 58, Barneveld. Tel. 03420-90023.

BIJENMARKT IN DIEREN

Op zaterdag 17 april wordt van 9 tot 16 uur wegens het succes van voorgaande keren opnieuw de jaarlijkse bijenmarkt gehouden in en bij het clubgebouw De Immenhof. Ieder die volken te koop wil aanbieden kan deze tot 9.15 uur nog plaatsen. Wie meer dan 3 volken brengt krijgt van het organisatiecomité een prijs van f 10,- terwijl voor de grootste aanvoer een prijs van f 50,- wordt uitgelooft. Daarnaast zijn er nog prijzen in de vorm van bekertjes e.d. voor de beste korf- en kastvolken, die aan de keuring deelnemen. De keuring heeft plaats van 9.30 tot 10.30 uur, waarna de uitslag direct wordt bekendgemaakt. Behalve voor bijen en honing kan men ook terecht voor imkersartikelen en aanverwante zaken. Informatie bij: J.A. Brouwer, Stationsplein 18, Dieren, tel. 08330-14974, of G.C.J. Verhaaff, Buitensingel 29, Ellecom, tel. 08330-27106.

MEDEDELINGEN

- 19 maart Groep FRIESLAND - Lezing J. Koning over de Alg. Insp. Dienst (AID) - Na de pauze gedachtenwisseling over diverse zaken - M.H. verenigingsgebouw aan de Fok, ingang Tjepke-mastraat, Heerenveen, 19.45 uur.
- 19 maart Groep GRAAFSCHAP-LIEMERS- Avond voor imkers en belangstellenden - Lezing G. Hollander: "Drachtplanten en bijenweide" - Erve Kots Lievelde, 19.30 uur.
- 19 maart Afd. HAARLEM - Dr. H.H.W. Velthuis: Bijenpraatje, met de voorjaarsinspectie als hoofdthema. Betere bijen voor de kleine imker.
- 29 maart Afd. LOCHEM - Lezing N.J. van Daalen, Enschede: "Carnica's en koninginnetelt".

imkers agenda

21 maart
3 april
3 april
9 april
10 april

17 april
17 april
24 april
30 april
22 mei
12 juni
19 juni
21 augustus
4 september

8e Wase-Bijenmarkt, Sint Niklaas, België
Alg. Verg. VBBN, Wageningen
Bijenmarkt, Zenderen
Bijenmarkt, Emmen
Bijenmarkt, Driebergen, bij Mavo, Oranjelaan
Bijenmarkt, Dordrecht
Bijenmarkt, Dieren
Bijenmarkt, Deurne
Bijenmarkt, Groenlo
Bijenmarkt, Purmerend, markthallen
Praktische dag Z.B.T.'s, Wageningen
Bijenmarkt IJsselstein
Bijenmarkt, Delft, St. Agathaplein.
Nationale Imkersdag, Assen

Op 26 november 1981 is op 78-jarige leeftijd overleden onze oudvoorzitter **H.J. Regelink**. Hij blijft in onze herinnering als een stuwende kracht in onze vereniging.

Bestuur en leden,
afd. Warnsveld.

WIJ GEDENKEN

Op 18 december 1981 overleed onze voorzitter **Bouke Postma** op de hoge leeftijd van 93 jaar. Meer dan 50 jaar was hij lid en bestuurslid van onze afdeling. Wij zullen hem missen.

Bestuur en leden,
afd. Kollumerzwaag

Op 21 januari is na een moedig gedragen ziekte overleden ons lid, de heer **H. Warta**, op de leeftijd van 70 jaar. Hij was vele jaren lid van de afdeling, de laatste 10 jaar als voorzitter. Wij zullen zijn raad en steun missen en wensen zijn familie veel sterkte toe dit verlies te dragen.

Bestuur en leden,
afd. Musselkanaal

Op 26 januari overleed ons lid, de heer **Albert Langenbach**, op de leeftijd van 79 jaar. Een man die intens wist te genieten van zijn bijen. Ons medeleven gaat uit naar zijn vrouw en kinderen.

Bestuur en leden,
afd. Apeldoorn.

Op 31 januari overleed ons lid, de heer **Hendrik Hazelaar**, op de gezegende leeftijd van 92 jaar. Hij was vanaf 1905, dus 77 jaar lid van onze afdeling. Ons medeleven gaat uit naar zijn familie en vooral zijn echtgenote.

Bestuur en leden,
afd. Apeldoorn.

BIJENSTAND „DE GRUBBE“

P. L. LAUMEN-WOUTERS, Grijzegrubben 63, 6361 GL Nuth (Limburg).

Kan U alles leveren voor de bijenteelt.
Prijzlijst op aanvraag gratis toegestuurd.

Tel. 04447 - 3183 Nuth; maandag-zaterdag 9-18 uur.

Tel. 045 - 252408 Brunssum; dinsdag-zaterdag 9-18 uur.

Banknr. N.M.B. Brunssum 65.77.13.228.
Gironr. Nuth 4444518.

Bijenstand Fa. H. T. van Dam & Zn., Jubbega (Fr.), tel. 05165 - 13 82 kan U alles leveren voor de Moderne Bijenteelt.

Kunstraat, Bijenwoningen en onderdelen uit eigen werkplaatsen.

Door eigen steeds grotere importen van diverse gereedschappen steeds bij ons de laagste prijzen.

Tevens voor wederverkoop diverse kleuren meubelwas en honing van de fijnste kwaliteiten. Vraagt onze prijscurant van materialen en/of meubelwas en honing even aan. Wij zenden U die gaarne gratis toe.

Wij komen weer op de te houden Bijenmarkten.

H.H. IMKERS

Zendt vanaf heden al uw

RUWE RAATWAS

rechtstreeks of in verenigingsverband naar

HONINGZEMERIJ

W. van 't Land

Barneveld, tel. 03420 - 12607

Desgewenst KUNSTRAAT terug.

* U zult zien wij betalen de hoogste prijs

BIJENMAGAZIJN "DE BIJENKORF" sinds 1897. 85 jaar Bijenteelt, IMKERSART., HONING en SPECIALITEITEN.

ZOMERHONING - vloeibaar (donkergeel) f 5,15, p. kg. BLOEMENHONING - vloeibaar (goudgeel) f 5,35 p. kg. Minimum-afname 15 kg. Verder KLAVER-, ACACIA-, LINDE- en BOEKWEITHONING. Prijswijzigingen voorbehouden. BOUWPAKKETTEN SPAARKASTEN nu EXTRA VOORDELIJG.

Magazijn geopend van 8 tot 20 uur, ook op zaterdag. Alleen op donderdag zijn wij gesloten. HOEVELAKENSEWEG 144, 3784 WK TER-SCHUUR (bij Amersfoort). Tel 03426-1978. Postrekening 2622.

Tevens kunt U in onze depots terecht nl.:
J. van Breukelen, Dorresteinweg 4, Soest (Utr.)
en J. van Lohuizen, Rijnsburglaan 10, Heerde (Gld.). Tel. 05782-4096.

IMKERSARTIKELN en HONING. Door eigen IM-PORT extra lage prijzen, OOK in 1982. Dat kan alleen bij **JANNEKE de JONG**. Bijenramen f 1,- p. stuk; kunstraat f 17,50 p. kg; afstandsrepen f 1,90 p.p.; sluiert + hoed f 27,90; bouwpaakket spaarkast f 120,-; div. etiketten, eigen druk. Willem van Hillegaersbergstraat 60, Rotterdam, Tel. 010-224871.

Voor al uw **IMKERSBENODIGDHEDEN** kunt u terecht bij:

R. Slagter, Limmerschouw 53, Winkel, tel. 02244-1349

Geopend: di. do. en za. van 2 tot 6 uur.

ZADEN VAN WILDE PLANTEN. Meer aandacht voor drachtplanten in het openbaar groen! En dan natuurlijk ook voor onze wilde drachtplanten, nu vele soorten zo sterk zijn achteruitgegaan of zelfs verdwenen. Heemparken en natuurlijke plantsoenen zijn van levensbelang. Uitgangsmateriaal? Onze **zadenlijst** bevat dit jaar ruim 500 heemplanten, kruiden, verplanten en drachtplanten met teeltaanwijzingen. Ze is te bestellen door f 3,50 te storten op gironummer 4058000 t.n.v. **CRUYDT-HOECK, Oude Kijk in 't Jatstraat 17,9712 AE Groningen.**

Stuifmeel-pollen

1e kwaliteit - nieuwe oogst

1 kg f 25,- - 12.5 kg f 18,-/kg - 50 kg f 16.65/kg

Honing in 25 kg verpakking

zomerhoning f 4,95/kg, linde f 5,50, fruitbloesem f 5,30, acacia f 6,50, boekweit f 5,30, klaver f 6,40, koolzaad f 6,40, heide f 14,50.

Honingbonbons: f 6,75/kg - zakjes á 100 gr f 0,80

Koninginnegelei: 100% puur, 50 gr f 47,50

alle prijzen zijn excl. B.T.W. - Franco huis boven f 300,-

verdeelcentrum
voor imkerijproducten

- onverhitte honing uit Nederland
- Frankrijk en andere landen
- bijenwaskaarsen
- bijenwas lont
- mede (honingdrank)
- honingkoek
- honingzeep
- honingcreme
- honingshampoo
- propolis
- bijenboenwas
- gele royale, stuifmeel

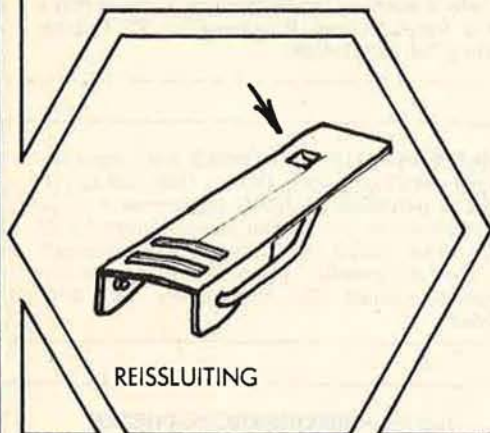
de Rit

Honingzemerij • Kaarsentrekkerij
Zoelen Tel. 03448 1653

de NIEUWE PRIJSLIJST 1982 vindt U in dit nummer.

Uw speciale aandacht vragen wij voor o.a.

- ★ De beste kunstraat (gegoten) die in Nederland gemaakt wordt.
- ★ De niet te evenaren kasten met hoekvertanding.
- ★ R.V.S. raampjesdraad met draadgeleider en houder.
- ★ Casomel-b stuifmeelvervanger, verpakt per kg.
- ★ Reissluiting voorzien van de laatste verbetering.
- ★ IJsazijn 100 cl als alternatief voor paradichloorbenzol.

LET OP:

vanaf 15 maart gewijzigde openingstijden.

Op maandag **gesloten**:

Geopend: dinsdag t/m vrijdag van 9 - 18 uur;

zaterdagmorgen van 9 - 13 uur.

BIJENHUIS WAGENINGEN

Tel. 08370-22733 (meerdere lijnen).

**Geld is vaak niet
het enige probleem.**

Wij helpen.

Geld werpt vragen op.
Vragen over sparen, lenen, beleggen,
hypotheken...

De ABN is ervoor om die vragen
te beantwoorden. Om u te adviseren.
Over geld net zo goed als over
verzekeringen en vakanties. Vragen
staat vrij bij de ABN. Komt u daarom
eens praten.

ABN Bank